

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva ulica 20–25, 1000 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 51201-1/2025/3

Datum: 6. 2. 2025

**Poročilo o dejavnostih Republike Slovenije na Zahodnem Balkanu
v letu 2024 in o uresničevanju Smernic za delovanje Republike Slovenije
do Zahodnega Balkana**

KAZALO

I. Uvod	3
II. Dejavnosti RS na Zahodnem Balkanu v letu 2024 - uresničevanje Smernic za delovanje RS do Zahodnega Balkana	3
1. Krepitev političnega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana	3
1.1. Prizadevanja RS za reševanje odprtih vprašanj na področju nasledstva	4
2. Spodbujanje medregionalnega sodelovanja in povezav držav in regije Zahodnega Balkana	6
2.1. Makroregionalne strategije EU	7
3. Podpora procesom približevanja Zahodnega Balkana EU, Natu in drugim mednarodnim organizacijam in sodelovanje na področju evropskih integracij	9
4. Krepitev gospodarske prisotnosti na Zahodnem Balkanu	10
4.1. Krepitev sodelovanja na področju financ.....	12
4.2. Krepitev sodelovanja na področju gospodarstva, turizma in športa.....	14
5. Razvojno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana.....	16
5.1. Krepitev sodelovanja na področju evropske kohezijske politike in regionalnega razvoja	23
6. Krepitev sodelovanja na področju obrambe, varnosti in pravosodja (obramba, notranje zadeve, obvladovanje nesreč, pravosodje, javna uprava, informacijska varnost, digitalna preobrazba, varovanje tajnih podatkov).....	24
6.1. Krepitev sodelovanja na področju obrambe	24
6.2. Krepitev sodelovanja na področju varstva pred nesrečami.....	27
6.3. Krepitev sodelovanja na področju notranjih zadev.....	29
6.4. Krepitev sodelovanja na področju pravosodja.....	30
6.5. Krepitev sodelovanja na področju javne uprave, informacijske varnosti, digitalne preobrazbe in varovanja tajnih podatkov	32
7. Okrepitev in razvoj prometnih in energetskih povezav ter krepitev sodelovanja na področju okolja in prostora	35
7.1. Krepitev sodelovanja na področju infrastrukture	35
7.2. Krepitev sodelovanja na področju okolja, podnebja in energije	37
7.3. Krepitev sodelovanja na področju varstva narave, celostnega upravljanja z vodami, obalo in morjem ter sevalne in jedrske varnosti.....	39
8. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva in zdravstva ter na področju dela, družine in socialnih zadev	40
8.1. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva, razvoja podeželja, gozdarstva, ribištva in varne hrane.....	40
8.2. Krepitev sodelovanja na področju zdravstva.....	41
8.3. Krepitev sodelovanja na področju dela, družine in socialnih zadev	42
9. Spodbujanje sodelovanja na področju vzgoje, izobraževanja, mladine, znanosti in inovacij ...	44
9.1. Krepitev sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja.....	44
9.2. Krepitev sodelovanja na področju visokega šolstva, znanosti in inovacij	45
10. Sodelovanje v kulturi in medkulturni dialog	47
11. Krepitev in povezovanje slovenske manjšine.....	49
12. Krepitev sodelovanja na področju statistike	51
III. Pregled ključnih aktivnosti koordinatorja za Zahodni Balkan	51

I. Uvod

Z namenom usklajenega delovanja Republike Slovenije (RS) na Zahodnem Balkanu je Vlada RS na 90. redni seji 8. julija 2010 sprejela Smernice za delovanje RS do Zahodnega Balkana, na 105. redni seji 28. oktobra 2010 pa je imenovala nacionalnega koordinatorskega odbora za Zahodni Balkan in člane Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan (sklep o članih Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan je bil večkrat spremenjen, nazadnje 22. novembra 2023 s sklepom št. 50102-18/2023/4). Z omenjenimi sklepi je Vlada RS tudi določila, da Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) letno poroča o uresničevanju smernic in da koordinator pripravlja letno poročilo o dejavnostih RS na Zahodnem Balkanu. Ker gre pri obeh poročilih za enako vsebino, v nadaljevanju podajamo enotno poročilo.

II. Dejavnosti RS na Zahodnem Balkanu v letu 2024 - uresničevanje Smernic za delovanje RS do Zahodnega Balkana

Smernice za delovanje RS do Zahodnega Balkana so tudi v letu 2024 predstavljale strateško usmeritev za delovanje do regije, tako v procesu načrtovanja kot tudi izvajanja konkretnih aktivnosti. RS je v vseh segmentih svojega delovanja zasledovala cilje krepitve in poglobitve odnosov z državami Zahodnega Balkana, poglobitve regionalnega sodelovanja med njimi in podpore približevanju in vključevanju držav Zahodnega Balkana v evroatlantske povezave. S tem je ustvarjala podlago za učinkovito reševanje dvostranskih vprašanj in zastopanje nacionalnih interesov RS.

Vsi pristojni organi RS so delovali v skladu z načelnimi izhodišči Smernic za delovanje RS do Zahodnega Balkana, na osnovi katerih je bil pripravljen Akcijski načrt za delovanje RS do Zahodnega Balkana v letu 2024.

Ministrstvo za zunanje zadeve in evropske zadeve je maja in decembra sklicalo sestanki Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan. Obravnavano je bilo stanje v širitvenem procesu ter razmere v državah Zahodnega Balkana, predstavljeni so bili dogodki v okviru Brdo-Brijuni procesa in Berlinskega procesa ter stanje glede Sporazuma o vprašanih nasledstva. Posebna pozornost je bila dana pomoči in podpori državam Zahodnega Balkana pri približevanju EU. Resorji so na sestankih Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan poročali o dejavnostih na svojih delovnih področjih.

1. Krepitev političnega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana

V letu 2024 so se nadaljevali intenzivni stiki RS z državami Zahodnega Balkana.

Albanija: Maja je potekal uradni obisk predsednice RS Pirc Musar v Albaniji. Ob gostitelju predsedniku Bajramu Begaju se je predsednica ločeno srečala tudi s predsednikom vlade Edijem Ramo in takratno predsednico parlamenta Lindito Nikollo. Predsednica Pirc Musar je ob obisku albanskega parlamenta nagovorila poslanke in poslance. Avgusta je bil realiziran uradni obisk ministrice za zunanje in evropske zadeve Fajon v Albaniji, kjer jo je gostil minister za Evropo in zunanje zadeve Igli Hasani. V sklopu obiska se je ločeno sestala tudi s predsednikom vlade Edijem Ramo in predsednico parlamenta Eliso Spiropali. 11. decembra je državni sekretar Marko Štucin na političnih konzultacijah gostil namestnico ministra za Evropo in zunanje zadeve Megi Fino, ki se je ločeno srečala tudi z državno sekretarko Melito Gabrič.

Bosna in Hercegovina (BiH): 8. februarja 2024 je potekal uradni obisk predsednice RS Pirc Musar v BiH. 25. marca 2024 je potekal delovni obisk ministrice za zunanje in evropske zadeve Fajon v BiH.

Minister za zunanje zadeve BiH Konaković se je udeležil Blejskega strateškega foruma 2024. Ministrice za zunanje in evropske zadeve Fajon je 27. junija 2024 obiskala Mostar, kjer je prevzela nagrado Evropska osebnost leta.

Črna gora: Predsednica RS Nataša Pirc Musar se je konec aprila mudila na dvodnevem uradnem obisku v Črni gori, kjer sta jo, poleg gostitelja predsednika Črne gore Jakova Milatovića, sprejela še predsednik Skupščine Črne gore Andrija Mandić in predsednik Vlade Črne gore Miloško Spajić. Ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon je konec marca na uradnem obisku gostila dr. Filipa Ivanovića, ministra za zunanje zadeve Črne gore, ki se je srečal še s predsednico Natašo Pirc Musar in predsednico Državnega zbora Urško Klakočar Zupančič. V začetku decembra sta ministrice za zunanje in evropske zadeve Fajon in posebni odposlanec za Zahodni Balkan na Ministrstvu za Evropo in zunanje zadeve Francije René Troccaz v Podgorici uradno odprla prostore regionalnega Centra za kibernetiko in varnost (WB3C); ministrice Fajon je ob tem opravila srečanja z ministrom za zunanje zadeve Črne gore Ervinom Ibrahimovićem, podpredsednikom Vlade za zunanje in evropske zadeve dr. Filipom Ivanovićem, predsednikom Jakovom Milatovićem in predsednikom Vlade Črne gore Miloškom Spajićem.

Kosovo: Predsednica RS Pirc Musar se je sredi aprila, v okviru delovnega obiska na Kosovu, srečala s predsednico Kosova dr. Vjoso Osmani-Sadriu. Do neformalnega srečanja obeh predsednic je prišlo tudi ob decembrskem obisku predsednice Pirc Musar pri kontingentu Slovenske vojske, ki deluje v okviru operacije KFOR na Kosovu. Predsednica Državnega zbora Klakočar Zupančič je bila v začetku julija na dvodnevem uradnem obisku na Kosovu, kjer jo je sprejel gostitelj, predsednik Skupščine Kosova Glauk Konjufca. Ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon se je ob robu Blejskega strateškega foruma srečala s kosovsko ministrico za zunanje zadeve in diasporo Doniko Gërvalla-Schwarz.

Severna Makedonija: V začetku septembra sta se ob robu Blejskega strateškega foruma sestala ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon in minister za zunanje zadeve in zunanjo trgovino Timčo Mucunski. Do njunega ponovnega srečanja je prišlo ob robu NATO ministeriala v začetku decembra v Bruslju. Septembra sta se, ob robu Yerevan dialogue foruma, sestala državni sekretar Marko Štucina in namestnik ministra za zunanje zadeve in zunanjo trgovino Zoran Dimitrovski.

Srbija: 4. novembra 2024 je bil na uradnem obisku v RS minister za zunanje zadeve Srbije Đurić. Predsednik Vlade Srbije Vučević se je udeležil Blejskega strateškega foruma. Ob robu Blejskega strateškega foruma je potekalo bilateralno srečanje ministrice za zunanje in evropske zadeve Fajon z ministrico za evropske integracije Mišćević. 4. novembra 2024 je potekal obisk delegacije Odbora za zunanjo politiko Narodne skupščine Srbije v RS.

1.1. Prizadevanja RS za reševanje odprtih vprašanj na področju nasledstva

V letu 2024 so se nadaljevala prizadevanja za razrešitev še odprtih vprašanj na področju nasledstva.

Slovenski predstavniki so nadaljevali s prizadevanji, da se pomen razrešitve še odprtih nasledstvenih vprašanj prepozna tudi v širših aktualnih temah, kot je npr. širitev EU na Zahodni Balkan. Podobno kot že v deklaracijah z vrha EU – Zahodni Balkan iz Zagreba maja 2020, Brda pri Kranju oktobra 2021, Tirane decembra 2022 in Bruslja decembra 2023, je bila potreba po dokončni razrešitvi nasledstvenih vprašanj kot osnovi za spravo in regionalno stabilnost izpostavljena tudi v deklaraciji o Zahodnem Balkanu, ki je bila sprejeta na vrhu EU – Zahodni Balkan decembra 2024 v Bruslju.

Glede na dogovor o izvedbi še enega neformalnega zasedanja visokih predstavnikov za nasledstvo na zasedanju v Skopju decembra 2023, je RS v marcu 2024 gostila neformalno zasedanje Stalnega skupnega odbora visokih predstavnikov za nasledstvo. Na zasedanju so visoki predstavniki uskladili in podpisali priporočila na področju nasledstva nepremičnin nekdanjih diplomatsko-konzularnih predstavništev (DKP) v tujini (priloga B SVN), na področju nasledstva finančnih obveznosti in terjatev (priloga C SVN) ter na področju zasebnega premoženja in pridobljenih pravic (priloga G SVN). Prav tako so podpisali resolucijo glede seznama novih nepremičnin, ki so se v tujini uporabljale za diplomatske (vključno z vojaško-diplomatskimi) ali konzularne namene. Visoki predstavniki so dokončno uskladili in parafirali deklaracijo o podpori projektu digitalizacije arhivskega gradiva ter priporočili, da jo podpišejo pristojni ministri. Deklaracija bi lahko olajšala pridobivanje mednarodnih sredstev za izvedbo tega projekta. Srečanje je mogoče oceniti kot zelo uspešno; dalo naj bi dodaten zagon za nadaljevanje nasledstvenih pogovorov, vendar je delo v drugi polovici leta ponovno zastalo.

Kot je bilo v letu 2023 dogovorjeno na prvem srečanju ministrov za zunanje zadeve držav naslednic, so se ministri ponovno srečali na Bledu, ob robu BSF v začetku septembra 2024. Potrdili so zavezo in politično voljo za dokončanje pogovorov o nasledstvu in ureditev še odprtih nasledstvenih vprašanj ter naložili visokim predstavnikom za nasledstvo ter pooblaščenim predstavnikom za posamezne priloge sporazuma, da intenzivno nadaljujejo delo. Od sestankov, ki so bili napovedani na ministrskem srečanju v letu 2024, je bil realiziran le sestanek direktorjev nacionalnih arhivov oktobra 2024 v Zagrebu. Izveden je bil tudi neformalni sestanek pooblaščenih predstavnikov za nepremičnine nekdanjih DKP v Zagrebu.

Po posameznih prilogah sporazuma posebnega napredka v letu 2024 ni bilo. Nadaljevale so se aktivnosti za ureditev posameznih odprtih vprašanj (sodni postopki glede nekaterih nepremičnin, glede delitve sredstev nekdanje mešane banke Adria Bank, glede ureditve odprtih dolgov in terjatev nekaterih tretjih držav).

Pooblašчени predstavniki RS v odborih držav naslednic po posameznih prilogah Sporazuma o vprašanih nasledstva (Sporazum) so bili v dvostranskih stikih s svojimi kolegi iz drugih držav naslednic nekdanje SFRJ z namenom ohraniti aktivno vlogo pri obravnavi nasledstvenih vprašanj in nadaljevati aktivnosti za njihovo razrešitev po posameznih prilogah Sporazuma. Visoka predstavnica RS za nasledstvo je v letu 2024 opravila več bilateralnih sestankov z visokimi predstavniki za nasledstvo iz Severne Makedonije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine in Srbije.

Izvajanje sodbe ESČP v zadevi Ališić in nova tožba pred ESČP v zadevi Landika

V skladu z Zakonom o načinu izvršitve sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi številka 60642/08 (Uradni list RS, št. 48/15; v nadaljevanju: ZNISESČP) so lahko upravičenci do 31. decembra 2017 vložili zahteve za verifikacijo neizplačanih starih deviznih vlog, vloženi pri LB d.d. Glavni podružnici Zagreb in nekdanji Glavni podružnici Sarajevo. Sklad RS za nasledstvo (Sklad), ki je na podlagi določil ZNISESČP pristojen za odločanje o tovrstnih zadevah, je velik del zahtevkov že razrešil in izvedel poplačila. Odprti ostajajo posamični primeri, ki so se zavlekli zaradi postopkov dedovanja ali pa zaradi pravnih sredstev, ki so jih vložile posamezne stranke v postopku. Sklad je te primere reševal tudi v letu 2024.

V letu 2024 se je nadaljeval postopek pred ESČP v zadevi Landika (kršitve pravice do varstva premoženja deviznih varčevalcev, ki so svoje devizne vloge iz računov pri LB, d.d. Sarajevo, prenesli na privatizacijske račune Federacije BiH). RS je v skladu z navodili ESČP pisno odgovorila na vloge drugih udeležencev v postopku. Postopek še ni zaključen.

2. Spodbujanje medregionalnega sodelovanja in povezav držav in regije Zahodnega Balkana

RS je aktivno delovala in se udeleževala dogodkov na področju regionalnega sodelovanja v okviru Berlinskega procesa, Brdo-Brijuni procesa, Srednjeevropske pobude (SEP), Jadransko-jonske pobude (JJP) in Regionalnega sveta za sodelovanje (RCC). V pobudah je s svojimi aktivnostmi krepila vladno, parlamentarno in poslovno dimenzijo.

Vrh voditeljev **Brdo-Brijuni procesa**, ki se ga je udeležila predsednica RS Pirc Musar, je potekal 8. oktobra 2024 v Črni gori. Osredotočen je bil na vprašanja širitve EU, krepitev regionalne stabilnosti ter povezljivosti. Voditelji Brdo-Brijuni procesa so obravnavali tudi vprašanje bega možganov, predvsem med mladimi, ki zapuščajo regijo. Pomemben poudarek srečanja je bil namenjen boju proti podnebnim spremembam, predvsem potrebi po tesnejšem sodelovanju in krepitvi ukrepov v okviru Zelene agende za Zahodni Balkan.

Voditelji so na Vrhu Brdo-Brijuni procesa sprejeli skupno predsedniško izjavo, v kateri so ponovno poudarili pomen dobrososedskih odnosov in regionalnega sodelovanja kot ključnih pogojev za stabilnost in napredek regije. V dokumentu so se zavezali nadaljnjim reformam, krepitvi strateškega dialoga z EU ter izvajanju Zelene agende za Zahodni Balkan.

Predsednica RS Pirc Musar se je udeležila 10. Vrha **Berlinskega procesa**, ki ga je 14. oktobra 2024 gostila Nemčija v Berlinu. Predsedniki vlad šestih držav Zahodnega Balkana so na Vrhu podpisali izjavo o podpori Akcijskemu načrtu za skupni regionalni trg za obdobje 2025-2028 in Sporazum o dostopu do visokošolskega izobraževanja in sprejemu na visokošolski študij. Šest držav Zahodnega Balkana je s skupno izjavo tudi ponovno potrdilo svojo zavezanost regionalnemu sodelovanju in dobrososedskim odnosom.

V sklepih predsedstva je poudarjeno, da so udeleženci pregledali napredek, izzive in priložnosti za regionalno sodelovanje na Zahodnem Balkanu ter tudi potrebne korake za nadaljnje usklajevanje regije s pravili in predpisi EU. Obravnavana so bila vprašanja s področja mladine, znanosti in izobraževanja, povezljivosti in prometa, energije, podnebne politike in zelene agende, hrane in kmetijstva, socialne politike, vključevanja, enakosti spolov, migracij in varnosti.

Poleg tega je v sklepih pozdravljena odprava ovir za Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA), ki je temelj za izvajanje skupnega regionalnega trga. Udeleženci Vrha Berlinskega procesa so podprli devet novih sporazumov, namenjenih izboljšanju trgovine, zaposlovanja in pravic potrošnikov v regiji, ki jih je Skupni odbor CEFTA sprejel 9.10.24. Gre za sporazume, ki bodo trge CEFTA približali enotnemu trgu EU in sprostili potencial Novega načrta za rast za Zahodni Balkan.

Hrvaško predsedstvo Strategije EU za Jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) in **Jadransko-jonske pobude** (JJP) za obdobje 1.6.2023 do 31.5.2024 je kot sklepni dogodek svojega predsedovanja 14.-15. maja 2024 v Šibeniku organiziralo ministrsko zasedanje EUSAIR / zasedanje Sveta ministrov JJP, ki se ga je v imenu RS udeležil državni sekretar na Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj mag. Marko Koprivc. Udeleženci ministrskega srečanja EUSAIR so sprejeli Šibeniško deklaracijo, ki med ključnimi smerni delovanja EUSAIR in JJP v prihodnje opredeljuje tudi širitev EU.

V okviru albanskega predsedovanja **SEP** sta v New Yorku in v Tirani potekali ministrski srečanja, držav članic SEP, ki se ju je RS udeležila na ravni državne sekretarke. V Tirani so udeleženci srečanja sprejeli skupno izjavo s stališči do agresije Rusije na Ukrajino ter o zavezanosti k evroatlantskim integracijam za države, ki še niso članice EU. Države članice SEP so se zavezale k nadaljnji krepitvi politične vloge SEP in regionalnega sodelovanja, napredku regije jugovzhodne Evrope ter držav

vzhodnega partnerstva v integracijskem procesu v EU. Na ministrskem zasedanju je bil potrjen nov generalni sekretar SEP Franco Dal Mas, v letu 2025 pa bo organizaciji predsedovala Srbija.

Ministrskega srečanja ob robu Vrha **SEECF**, junija v Skopju, se je v imenu ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanje Fajon udeležil državni sekretar. Sprejeta je bila skupna izjava, ki je ponovno potrdila zavezanost držav Jugovzhodne Evrope k regionalnemu sodelovanju, dobrim sosedskim odnosom in vključevanju v EU na podlagi meril, ob poudarjanju pomena demokracije, človekovih pravic in vladavine prava. Udeleženke so izpostavile potrebo po trajnostnem razvoju, izboljšani gospodarski povezanosti in regionalni varnosti v luči geopolitičnih izzivov, pri čemer so podprle napredek, dosežen z evropskimi pobudami, strategijo SEE2030 in prizadevanji RCC glede spodbujanja napredka, stabilnosti in blaginje v regiji. Severna Makedonija je s tem zaključila enoletno predsedovanje, prav tako pa se je na Vrhu razrešilo tudi vprašanje imenovanja novega generalnega sekretarja RCC, ki je s 1. januarjem 2025 postal Amer Kapitanović. S 1. julijem 2024 je enoletno predsedovanje SEECF prevzela Albanija.

19. mednarodne konference **Blejski strateški forum**, ki je potekala 2. in 3. septembra 2024, so se udeležili predsednik vlade Albanije Edi Rama in predsednik vlade Srbije Miloš Vučević ter ministri za zunanje zadeve Albanije, BiH, Kosova in Severne Makedonije.

2.1. Makroregionalne strategije EU

RS je z državami Zahodnega Balkana sodelovala v okviru dveh makroregionalnih strategij EU. Z Albanijo, BiH, Črno goro, Severno Makedonijo in Srbijo je sodelovala v okviru Strategije EU za Jadransko-jonsko regijo (EUSAIR), medtem ko je z BiH, Črno goro in Srbijo sodelovala tudi v okviru Strategije EU za Podonavsko regijo (EUSDR). V slednji sodelujeta tudi Moldavija in Ukrajina.

Kot predhodno predsedujoča **EUSDR** je RS v letu 2024 skupaj s predsedujočo Avstrijo in BiH, ki bo predsedujoča EUSDR v letu 2025, aktivno sodelovala v EUSDR. Državni sekretar MZEZ mag. Marko Štucin se je junija 2024 na Dunaju udeležil ministrskega zasedanja, ki ga je organiziralo avstrijsko predsedstvo v okviru Letnega foruma EUSDR. Ministri so se tam v skupni izjavi zavzeli, da se širitvena politika EU uporabi kot geostrateška investicija za zmanjšanje nestabilnosti v regiji. EUSDR je treba izkoristiti kot forum za sodelovanje in izmenjavo z državami kandidatkami. RS je na ministrskem zasedanju posebej izpostavila pomen makroregionalnega sodelovanja na področju varnosti in stabilnosti in poudarila, da v okviru EU makroregionalnih strategij države kandidatke za članstvo v EU lahko sodelujejo na enakopravni osnovi in skupaj z EU rešujejo izzive, kot so npr. energetska varnost ter zeleni in digitalni prehod.

Med pomembnejšimi dogodki EUSDR je bilo srečanje ministrov, pristojnih za promet, ki ga je RS organizirala skupaj s Srbijo oktobra 2024 na Bledu. Ministri so obravnavali številna odprta vprašanja v zvezi s tem, da bi bil promet v vseh državah makro regije bolj konkurenčen, atraktiven, varen in okolju prijazen. Razpravo sta vodila ministrica RS za infrastrukturo Alenka Bratušek in srbski minister za promet, gradbeništvo in infrastrukturo Goran Vesić. V sprejeti skupni izjavi so ministri izrazili enakovredno podporo razvoju vseh oblik prevoza, še posebej tistih, ki prispevajo k čistejšemu okolju, in se zavzeli za vzdrževanje in izgradnjo odporne prometne infrastrukture ter izboljšanje cestnoprometne varnosti in pozvali k uvajanju trajnostne mobilnosti v urbanih središčih.

Do konca maja 2024 je **EUSAIR** predsedovala Hrvaška, s 1. junijem 2024 pa je predsedovanje za eno leto prevzela Grčija. Med prioritetami hrvaškega predsedovanja je bila tudi podpora kandidatkam pri približevanju članstvu EU. Hrvaško predsedstvo EUSAIR in Jadransko-jonske pobude (JJP) za obdobje 2023/2024 je kot sklepni dogodek svojega predsedovanja 14.-15. maja 2024 organiziralo 9. forum EUSAIR, v okviru katerega sta potekala dva dogodka na ministrski ravni: EUSAIR ministrsko

srečanje/ zasedanje Sveta ministrov JJP in panel visokih predstavnikov na temo kohezijske politike po letu 2027. V imenu Slovenije se je dogodkov na visoki ravni udeležil državni sekretar na Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj, mag. Marko Koprivc. Udeleženci ministrskega srečanja EUSAIR so sprejeli Šibeniško deklaracijo, ki med ključnimi smerni delovanja EUSAIR in JJP v prihodnje opredeljuje tudi širitev EU. Ministri so se zavezali, da bosta EUSAIR in JJP še naprej podpirali države kandidatke za članstvo na njihovi poti približevanja EU, pri čemer je treba intenzivirati aktivnosti v tej smeri. Priložnost za to se ponuja v novi horizontalni temi opredeljeni v Akcijskem načrtu EUSAIR.

Širitev EU in podpora pristopnemu procesu držav Zahodnega Balkana je tudi prioriteta grškega predsedovanja EUSAIR (1. junij 2024 – 31. maj 2025). Grško predsedstvo podpira: (1) vključitev strategije v širši politični in ekonomsko-finančni okvir širitve in evropske integracije Zahodnega Balkana ter uskladitev vodilnih projektov in prednostnih nalog strategije z gospodarskim in naložbenim načrtom za Zahodni Balkan; (2) uporabo tematskih usmerjevalnih skupin stebrov strategije za sprejemanje in izvajanje pravnega reda EU v državah kandidatkah Zahodnega Balkana ter uskladitev vodilnih projektov strategije z ustreznimi poglavji pristopnih pogajanj in (3) vključitev strategije v kazalnike akcijskih načrtov IPA III, kjer je to mogoče.

Podpora predsedstvu ter vsem upravljavskim in tematsko-izvedbenim telesom EUSAIR pri vodenju in koordinaciji EUSAIR in njenih procesov je tudi v letu 2024 zagotavljal EUSAIR Facility Point, ki deluje kot sekretariat EUSAIR. Partnerstvo EUSAIR Facility Point, v katerem sodelujejo sorodne institucije iz vseh EUSAIR držav, torej tudi petih držav kandidat, vodi slovensko Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj. EUSAIR Facility Point je posebno pozornost namenil zagotavljanju pogojev za dejavno udeležbo držav kandidat v strukturah EUSAIR, ki jim omogoča praktično spoznavanje in sodelovanje v procesih na ravni EU.

V letu 2024 se je nadaljevala in zaključila revizija Akcijskega načrta EUSAIR. Vloga EUSAIR pri širitvenemu procesu je bila ves čas v ospredju revizije in postala tudi nova horizontalna tema strategije, ki jo morajo vključevati vsi tematski stebri. Na ravni stebrov so bile opredeljene aktivnosti za podporo procesu širitve in izpolnjevanju zahtev posameznih poglavij. Posebej je bila izpostavljena potreba po okrepljenem dialogu z Generalni direktoratom EK pristojnim za širitev in vključitvi makroregionalnih vsebin v programiranje Instrumenta za predpristopno pomoč. V okviru revizije Akcijskega načrta EUSAIR so se države dogovorile tudi za vključitev novega stebra z nazivom Izboljšana socialna vključenost, ki poleg zaposlovanja mladih in socialnih inovacij obravnava tudi teme enakih možnosti in enakosti spolov, za katere so zelo zainteresirane tudi države Zahodnega Balkana. Vsi ti procesi določajo smer razvoja strategije in njene prednostne naloge, med katerimi je podpora državam Zahodnega Balkana v širitvenemu procesu dobila ključno mesto.

RS si je prizadevala tudi za aktivno vključevanje mladih iz regije v EUSAIR. Skladno z odločitvijo Upravnega odbora EUSAIR je bil konec leta 2024 vzpostavljen Svet mladih EUSAIR, ki predstavlja institucionalno vključevanje predstavnikov mlade generacije iz celotne regije. Proces vzpostavitve in podpora delovanja Svetu mladih EUSAIR je bila zagotovljena v okviru novega projekta EUSAIR Facility Point.

RS je podprla ustvarjanje konkretnih priložnosti za mlade iz regije preko projekta tekmovanja v inovativnih podjetniških idejah mladih – EUSAIR POPRI, ki ga vodi Primorski tehnološki park. V sklopu Forumu EUSAIR je Primorski tehnološki park, že četrto leto zapored, pripravil več dogodkov v okviru projekta EUSAIR POPRI, katerih namen je povezovati tehnološke parke v regiji in s tem mladim dati priložnost razvoja podjetniškega potenciala.

Sodelovanje s partnerji z Zahodnega Balkana je bilo spodbujano tudi v okviru **Tedna sredozemske obale in makroregionalnih strategij** v Izoli, ki so ga MZEZ, MKRR, MNVP in JZP Izola (Javni zavod za spodbujanje podjetništva in razvojne projekte), ob podpori partnerjev, že devetič zapored

organizirali v času od 16. do 20. septembra 2024. Udeleženci srečanja so izpostavili potrebo po nadaljnjem vključevanju makroregionalnih vsebin v programe evropske kohezijske politike in predpristopne pomoči.

3. Podpora procesom približevanja Zahodnega Balkana EU, Natu in drugim mednarodnim organizacijam in sodelovanje na področju evropskih integracij

Poleg regionalnih srečanj so potekali tudi drugi dogodki v zvezi z Zahodnim Balkanom. Predsednik vlade dr. Golob se je decembra udeležil Vrha EU-Zahodni Balkan v Bruslju. Predstavniki RS so aktivno sodelovali na vrsti mednarodnih dogodkov, na katerih je bil obravnavan Zahodni Balkan.

Posebni odposlanec za Zahodni Balkan, ki ga je imenovala ministrica za zunanje in evropske zadeve, je opravil več delovnih obiskov v državah regije, delno v sodelovanju s posebnimi odposlanci drugih držav. Srečanja so bila namenjena seznanitvi z aktualnimi razmerami v regiji in pripravi aktivnosti RS na politični ravni.

RS je nadaljevala z aktivno politiko podpore **širitvenemu procesu EU** z državami Zahodnega Balkana. RS je v Bruslju aktivno sodelovala v Delovni skupini za širitev in v Delovni skupini za Zahodni Balkan ter delovala pri zagotavljanju napredka držav regije v pristopnem procesu. RS ocenjuje, da pomanjkanje jasne končne točke za pristop držav Zahodnega Balkana povzroča utrujenost na obeh straneh. Blejska zaveza (EU in prihodnje države članice morajo biti pripravljene na širitev do leta 2030) je pomembno sporočilo. RS izpostavlja, da spremenjene geopolitične okoliščine zahtevajo odločne korake. Z novim Načrtom za rast za Zahodni Balkan, ki ga RS močno podpira, regija prehaja v novo fazo širitvenega procesa. Polno izvajanje Načrta bo pospešilo postopno integracijo regije v EU. Naložbe, predvidene v Načrtu za rast za Zahodni Balkan, se morajo osredotočiti na zmanjševanje socialno-ekonomskih razlik med Zahodnim Balkanom in EU. Gospodarstva Zahodnega Balkana bi morala rasti hitreje, zato je pomembno povečati sredstva, kar RS podpira v okviru vmesnega pregleda sedanjega večletnega finančnega okvira, da bi regiji pomagali dohiteti EU in se pripraviti na gospodarske pritiske članstva v EU. Letos so bila odprta pristopna pogajanja z Bosno in Hercegovino, potekale so medvladne konference s Črno goro in Albanijo. Pri Črni gori so bila začasno zaprta poglavja 7 (pravo intelektualne lastnine), 10 (informacijska družba in mediji), 20 (podjetništvo in industrijska politika), pri Albaniji pa so je bil poleg Sklopa 1 (Temelji) odprt še Sklop 6, vključno s poglavjem 30 (zunanji odnosi) in poglavjem 31 (zunanja, varnostna in obrambna politika).

Urad vlade za komuniciranje (UKOM) je 25. in 26. aprila 2024 v okviru praznovanja 20. obletnice vstopa RS v EU v sodelovanju s Club of Venice organiziral mednarodno konferenco vladnih komunikatorjev, ki so razpravljali o dezinformacijah in kompleksni temi širitve EU. Poleg okrogle obletnice je bil pomemben razlog za izbiro teme, da navdušenje nad širitvijo znotraj EU močno odstopa od mlačnega zanimanja v državah kandidatkah. Konference se je udeležil tudi nacionalni koordinator za Zahodni Balkan in poudaril pomemben izziv za komunikatorje, in sicer spremembo miselnosti znotraj političnih elit in civilne družbe – ključnih akterjev reform, ki ne smejo zamuditi "vlaka širitve". Razprave udeležencev konference, ki so prihajali tako iz EU kot regije Zahodnega Balkana so pokazale različne stopnje podpore širitvi v državah članicah, kar je posledica spreminjajočih se političnih prioritet in novih mednarodnih izzivov, ki vplivajo na javno mnenje v različnih obdobjih članstva v EU. To poudarja pomen nenehnega krepitve zmogljivosti in izmenjave informacij, ki segata onkraj samega procesa pridruževanja EU.

V okviru delovanja v EU je RS podprla Načrt za rast za Zahodni Balkan in dodatna sredstva za Zahodni Balkan v višini 4 mlrd EUR, ki bodo državam Zahodnega Balkana na voljo do 2027 v okviru novega Instrumenta za reforme in rast za Zahodni Balkan. RS je v letu 2024 sodelovala pri delu odbora za predpristopno pomoč (IPA III), ki ga vodi Evropska komisija, in podprla akcijske načrte za

financiranje držav Zahodnega Balkana iz Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA III) in reformne agende, ki so podlaga za financiranje iz Instrumenta za reform in rast za Zahodni Balkan. Tudi v letu 2024 je bila RS aktivna pri izvajanju projektov, ki se financirajo iz EU sredstev. Državna uprava je v letu 2024 nadaljevala izvajanje projektov tesnega medinstitucionalnega sodelovanja na področju statistike v Bosni in Hercegovini in kmetijstva ter razvoja padeželja v Črni gori. RS je v letu 2024 pridobila izvajanje dveh projektov tesnega medinstitucionalnega sodelovanja na področju integriranega upravljanja meja v Črni gori in zaposlovanja (vključitev v EURES) v Srbiji. Slovenski javni uslužbenci so državam Zahodnega Balkana nudili kratkoročno pomoč tudi v prek TAIEX programa, v okviru katerega je v letu 2024 v državah Zahodnega Balkana sodelovalo 35 strokovnjakov iz RS.

Za Zahodni Balkan je simbolno pomembna tudi **Natova politika odprtih vrat**, kjer je napredek odvisen oz. zamejen s političnim položajem v BiH, nevtralnostjo Srbije in odnosom zaveznic, ki ne priznavajo Kosova.

RS je aktivno podpirala države Zahodnega Balkana tudi v drugih mednarodnih organizacijah.

Center za kibernetiko zmogljivost na Zahodnem Balkanu

V letu 2024 je Center za kibernetiko zmogljivost na Zahodnem Balkanu (WB3C) izvedel več kot 20 tednov usposabljanj s področij kibernetike varnosti, pregona kibernetikega kriminala in mednarodnega sodelovanja na področjih kibernetike, ki se jih je udeležilo preko 400 strokovnjakov iz regije. Poleg lastnega izvajanja je center dele programa izvedel v partnerstvu z obstoječimi iniciativami v regiji: Regional School of Public Administration (ReSPA), nizozemski National Cyber Security Center, Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF), estonski center odličnosti e-Governance Academy, OVSE, itd. Center je med 10. in 12. junijem 2024 gostil tudi prvo regionalno konferenco, na kateri je sodelovalo več kot 100 strokovnjakov iz držav v regiji in mednarodnih organizacij.

Center je s 1. julijem 2024 pričel delovati v prostorih novega Tehnološkega parka v Podgorici, v celostni grafični podobi, ki je delo slovenskih oblikovalcev. Vzpostavljena je bila spletna platforma, na kateri deluje forum udeležencev usposabljanj, kar dodatno spodbuja razvoj regionalne skupnosti kibernetike strokovnjakov.

Sporazum o ustanovitvi WB3C kot mednarodne organizacije je bil v RS ratificiran 10. julija 2024, v Franciji in v Črni gori pa je v parlamentarni proceduri. Center je bil 9. decembra 2024 slovesno odprt s strani najvišjih predstavnikov RS, Francije in Črne gore.

WB3C je 14. oktobra 2024 uradno postal tudi (kibernetika roka) oz. del Berlinskega procesa, s čimer je utrdil svojo vlogo regionalnega stičišča, ki povezuje sorodne iniciative v regiji.

4. Krepitev gospodarske prisotnosti na Zahodnem Balkanu

Zahodni Balkan je regija z velikim gospodarskim potencialom. Njena gospodarska rast je leta 2024 narasla na več kot 3%. Spodbuja jo umirjanje inflacije, vse večja razpoložljivost posojil in prožen trg dela. Vse to povečuje potrošnjo in naložbe. Zunanje povpraševanje je bilo nekoliko omejeno zaradi počasnejše rasti ključnih evropskih trgovinskih in naložbenih partnerjev. Glavne ovire za večjo gospodarsko rast so počasna rast ključnih evropskih trgovinskih partnerjev, inflacija in premalo strukturnih reform za izboljšanje konkurenčnosti in življenjskega standarda.

Razmere na trgih dela v regiji so se leta 2024 dodatno izboljšale, saj je zaposlenost junija 2024 dosegla zgodovinsko najvišjo raven, čeprav je še vedno nižja kot v EU. Posledično so se povišale tudi

plače. Zmanjševanje revščine na Zahodnem Balkanu se je nadaljevalo, vendar počasneje kot v obdobju pred pandemijo.

Gospodarska diplomacija je slovenskim podjetjem pri njihovem delovanju na trgih Zahodnega Balkana nudila podporo z rednim informiranjem podjetij o poslovnih priložnostih, odpravljanjem trgovinskih ovir, pomoči pri prodoru na trge v regiji, prizadevanju za enakopravno obravnavo slovenskih investitorjev itd.

Novembra je Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve RS v sodelovanju s Predstavništvom Evropske komisije v RS organiziralo predstavitev možnosti sodelovanja slovenskih podjetij v infrastrukturnih projektih Naložbenega okvira za Zahodni Balkan (Western Balkans Investment Framework). Namen dogodka je bil pritegniti več slovenskih podjetij v projekte tega naložbenega okvira. EU namreč načrtuje do leta 2027 v regijo Zahodnega Balkana vložiti 6 mlrd evrov in na ta način skupaj s sredstvi ostalih javnih in zasebnih inštitucij mobilizirati na desetine milijard evrov investicij v regiji, predvsem v infrastrukturo. Dogodek je vzpodbudil izjemno veliko zanimanje slovenskih podjetij, saj omenjeni naložbeni okvir zanje predstavlja pomembno poslovno priložnost.

Eno izmed orodij gospodarske diplomacije je tudi projektni gospodarski sklad (PGS). Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve je v letu 2024 iz sredstev tega sklada (so)financiralo številne gospodarsko-promocijske dogodke/projekte, ki so potekali v (so)organizaciji diplomatsko-konzularnih predstavništev. Izvedenih oz. sofinanciranih je bilo skupno 98 projektov, od tega je bilo 21 projektov izvedenih v državah Zahodnega Balkana.

V posameznih državah Zahodnega Balkana so leta 2024 potekale naslednje ključne aktivnosti s področja gospodarske diplomacije:

Albanija: V Draču je bil februarja uradno odprt konzulat, ki ga vodi častni konzul Genci Likoskëndaj. Konzulat bo služil kot pomemben dodaten most med Albanijo in RS, pri čemer bo njegova vloga še posebej osredotočena na podporo trgovski izmenjavi ter krepitvi gospodarskih odnosov. Ministrici za kmetijstvo sta podpisali memorandum o sodelovanju na področju kmetijstva. Vzpostavljena je bila povezava med Tirana Business University in IEDC Bled.

Bosna in Hercegovina: Ob dnevu čebel je bila posebna pozornost namenjena ozaveščanju o pomenu čebel za zdravje in življenje ljudi, tokrat v sodelovanju z Agronomsko fakulteto iz Banja Luke ob sodelovanju UDAS (združenje amputirancev BiH), s katerim Veleposlaništvo RS v BiH plodno sodeluje že vrsto let. Nadaljevale so se aktivnosti vinske diplomacije s tradicionalno udeležbo Veleposlaništva RS v BiH in slovenskih vinarjev na dveh sejmih v Sarajevu. Skupaj z Združenjem slovenskih podjetnikov je bil z že tretjim smučarskim druženjem na Jahorini za diplomate in poslovneže, imenovanem DiplomatSki, organiziran Poslovni forum. Veleposlaništvo se je aktivno vključilo v reševanje problematike UNIDO projekta ter v okviru svojih pristojnosti pomagalo pri reševanju problemov slovenskih podjetij. Veleposlaništvo je sodelovalo tudi v aktivnostih ob obisku delegacije Svetovne trgovinske organizacije (WTO) v Sarajevu v okviru pogajanj BiH za članstvo v organizaciji.

Črna gora: Veleposlaništvo RS v Podgorici je bilo aktivno vključeno v razreševanje težav nekaterih slovenskih podjetij pri poslovanju v Črni gori. V sodelovanju s Privredno komoro Črne gore, Gospodarsko zbornico Slovenije, Agencijo za investicije Črne gore (MIA) in Javno agencijo SPIRIT Slovenija je v sklopu uradnega obiska predsednice RS Nataše Pirc Musar 25. aprila organiziralo slovensko-črnogorski poslovni forum. Ob robu obiska so potekale tudi prve bilateralne gospodarske konzultacije na nivoju generalnih direktorjev, pristojnih za področje gospodarske diplomacije. 12. novembra je veleposlaništvo v Kotorju organiziralo promocijo slovenske gastronomske ponudbe in slovenskih vin v Črni gori. Gastronomskega dogodka so se udeležili slovenski in črnogorski gospodarstveniki, predstavniki diplomatskega zbora, predstavniki lokalnih oblasti in medijev.

Kosovo: Veleposlaništvo RS v Prištini je nudilo podporo slovenskim podjetjem pri vstopanju na kosovski trg in pri poslovanju na tem trgu, vključno s posredovanjem informacij o poslovnih priložnostih. Organiziralo je sprejem, ki je bil namenjen mreženju in vzpostavljanju stikov med slovenskimi podjetji in kosovskimi institucijami. Vključeno je bilo v aktivnosti podpore projektu razvojnega sodelovanja, ki se izvaja preko Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj, ter redno informiralo o sejnih in drugih poslovnih dogodkih na Kosovu. Aktivno je pomagalo pri vzpostavljanju stikov med Občino Priština in Gasilsko zvezo Slovenije na področju sodelovanja v okviru izmenjave izkušenj in vzpostavljanja podobnih struktur na Kosovu.

Severna Makedonija: Veleposlaništvo RS v Skopju je v sodelovanju z Združenjem slovenskih in makedonskih poslovnežev v Severni Makedoniji, Inštitutom za strateške rešitve iz Ljubljane in Gospodarsko zbornico Severne Makedonije v začetku februarja organiziralo makedonsko-slovenski poslovni forum. Na njem so gospodarstveniki, regulatorji in drugi odločevalci iz regije razpravljali o regijskih izzivih za gospodarstvo in vplivu podnebni sprememb na poslovanje in družbo. Dogodka se je udeležilo več kot sto udeležencev. Maja je veleposlaništvo organiziralo gospodarsko konferenco z naslovom Kaj nam je prineslo 20 let članstva v EU na gospodarskem področju. Osrednji govornik je bil prof. dr. Mojmir Mrak iz Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Med udeleženci so bili visoki predstavniki Severne Makedonije, predstavniki vseh pomembnih finančnih in ekonomskih institucij v državi ter mnogi gospodarstveniki in diplomati. V sodelovanju z Društvom slovenskih in makedonskih gospodarstvenikov ter Makedonsko študentsko organizacijo v RS je veleposlaništvo konec septembra organiziralo konferenco z naslovom Iz Slovenije v Severno Makedonijo: Sinergija izobraževanja in gospodarstva. Dogodka so se udeležili najvišji predstavniki makedonskih oblasti, poslanci, diplomati in predstavniki slovenskih podjetji v Severni Makedoniji.

Srbija: Veleposlaništvo RS v Srbiji je nadaljevalo aktivnosti podpore slovenskim podjetjem, ki so vstopala ali pa bila že prisotna na srbskem trgu. Med večjimi aktivnostmi so bile: 1) organizacija dogodka za podjetja s slovenskim kapitalom; 2) soorganizacija okrogle mize o zelenem prehodu v industriji skupaj s Slovenskim poslovnim klubom; 3) soorganizacija 1. foruma o e-mobilnosti skupaj s slovenskimi partnerji; 4) promocija slovenske znanosti in aplikativne uporabe v gospodarstvu preko sodelovanja na Festivalu znanosti. Veleposlaništvo je nadaljevalo z iskanjem novih poslovnih priložnosti za slovenska podjetja, in sicer v okviru ključnih velikih projektov v Srbiji, kot so EXPO 27, BIO4 kampus ali preko povezovanja s tujimi in srbskimi podjetji ter gospodarskimi združenji. Nudilo je podporo slovenskim podjetjem, ki so se predstavila na sejmih v Srbiji s področja turizma, gastronomije, gradbeništva, tehnike in tehnologije, kmetijstva itd. Ob robu obiska ministra za gospodarstvo Matjaža Hana v Srbiji junija 2024 je veleposlaništvo soorganiziralo poslovno konferenco na temo logistike in transporta, namenjeno podjetjem obeh držav v teh panogah.

4.1. Krepitev sodelovanja na področju financ

Sodelovanje na področju davčnih in carinskih zadev

RS ima z vsemi državami Zahodnega Balkana sklenjeno konvencijo o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki od dohodka in premoženja (KIDO). S sklenjenimi KIDO se tako že zagotavlja čezmejno gospodarsko oziroma investicijsko sodelovanje ter upravno sodelovanje med državami na tem področju. S pristopom držav Zahodnega Balkana (Albanije, BiH in Srbije) k Večstranski konvenciji o izvajanju z mednarodnimi davčnimi sporazumi povezanih ukrepov za preprečevanje zmanjševanja davčne osnove in preusmerjanja dobička (Večstranska konvencija) pa se zagotavlja preprečevanje zlorab bilateralnih davčnih konvencij. K pristopu k Večstranski konvenciji se tako spodbuja še preostale države Zahodnega Balkana, tj. Črna gora, Kosovo in Severno Makedonijo. Slednja je večstransko konvencijo leta 2020 že podpisala, zato se z njene strani pričakuje le še ratifikacija, medtem ko Črna gora in Kosovo Večstranske konvencije še nista podpisali.

V razmerju med RS in Črno goro se uporablja Konvencija med Vlado RS in Svetom ministrov Črne gore ter Srbije o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki od dohodka in premoženja. Črna gora je zato v odnosu do RS predlagala sklenitev novega sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja. Datum začetka pogajanj zaradi ovir, ki jih je povzročila pandemija covid-19, še ni bil dogovorjen, se pa pričakuje v letošnjem letu. V odnosu do Črne gore se zato omenjena dvostranska konvencija ne bo prilagodila oziroma preoblikovala prek večstranske konvencije, je pa pristop Črne gore k Večstranski konvenciji lahko pomemben za njeno mrežo bilateralnih davčnih konvencij z drugimi državami.

Vse države Zahodnega Balkana, razen Kosova, so se do sedaj kot članice Vključujočega okvira OECD/G20 za BEPS (zmanjševanje davčne osnove in preusmerjanje dobička, v angl. Base Erosion and Profit Shifting – BEPS), zavezale k implementaciji ukrepov za preprečevanje BEPS. Z vidika zaveze k implementaciji omenjenih ukrepov bi bila koristna prizadevanja, da v prihodnosti tudi Kosovo postane član Vključujočega okvira.

Finančna uprava RS (FURS)

V letu 2024 je FURS sodelovala pri naslednjih dejavnostih na področju Zahodnega Balkana:

- Študijski obisk črnogorske carine

Tridnevni študijski obisk predstavnikov carinske administracije Črne gore v okviru programa TAIEX - namen obiska je bila predstavitev EU in slovenske zakonodaje, organizacije in praktičnih aktivnosti na področju ravnanja z zaseženim blagom, ter predstavitev slovenskih carinskih IT sistemov.

- Tehnična pomoč davčnemu organu Kosova

Sestanek s predstavniki kosovskega davčnega organa, na katerem so bila s strani predstavnikov FURS podana pojasnila na vprašanja glede obdavčevanja rezidentov Kosova iz naslova zaposlitve v RS in uveljavljanja ugodnosti po mednarodni pogodbi s strani rezidentov Kosova v RS.

- Študijski obisk Severne Makedonije (predstavniki makedonskega tržnega inšpektorata)

Študijski obisk je bil namenjen predstavitvi ukrepov carinskih organov pri uveljavljanju pravic intelektualne lastnine glede blaga, ki je, ali bi moralo biti, predmet carinskega nadzora. Predstavljene so bile zakonske podlage za izvajanje nadzora, postopek ukrepanja carinskega organa, način sodelovanja z drugimi pristojnimi organi in imetniki pravic ter praktični prikaz nadzora poštnih pošiljk, vključno s prepoznavanjem ponaredkov.

- Študijski obisk Bosne in Hercegovine v okviru programa Fiscalis

V okviru programa Fiscalis je FURS gostila obisk delegacije Uprave za neposredno obdavčitev BIH. Namen obiska je bila predstavitev FURS-ove intranetne platforme MAKS, njene tehnične specifikacije in uredniško politiko. Obisk je okrepil sodelovanje in izmenjavo najboljših praks med obema upravama.

- Študijski obisk Bosne in Hercegovine v okviru projekta "Podpora učinkovitosti in transparentnosti javnih financ"

Predstavniki FURS so sodelovali pri izvedbi projekta na področju učinkovitega in transparentnega upravljanja javnih financ v Jugovzhodni Evropi. Projekt financira Ministrstvo za finance RS kot pomoč predstavnikom BIH. Opravili so pregled bilateralnega sodelovanja, obravnavali aktualne teme in spregovorili so o možnostih za nadaljnjo sodelovanje.

FURS bo tudi v letu 2025 zagotavljala tehnično pomoč in sodelovala v aktivnostih mednarodnega razvojnega sodelovanja na Zahodnem Balkanu. Pobude in prošnje za tehnično pomoč, študijske obiske ter za sodelovanje v dvostranskih in mednarodnih projektih pomoči bo FURS zagotavljala v okviru svojih zmožnosti ter aktivno pomagala državam Zahodnega Balkana pri modernizaciji njihovih davčnih in carinskih sistemov ter pripravi na integracijo v EU.

Sodelovanje na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma

Urad RS za preprečevanje pranja denarja (UPPD) lahko na podlagi določb Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-2, Uradni list RS, št. 48/2022 in 145/22) izmenjuje

podatke s sorodnimi tujimi organi z namenom odkrivanja in preprečevanja pranja denarja, predhodnih kaznivih dejanj in financiranja terorizma in sicer v zadevah, ki vzbudijo sum storitve omenjenih kaznivih dejanj. Na tej podlagi UPPD izmenjuje informacije s sorodnimi organi držav Zahodnega Balkana.

Poleg tega je v letu 2024 sodeloval še v projektu dvostranske tehnične pomoči Severni Makedoniji (že od leta 2013). Sodelovanje poteka na podlagi medvladnega sporazuma. Na letni ravni sta predvidena dva delovna obiska. V letu 2024 aktivnosti v okviru omenjenega projekta niso bile izvedene zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Nadaljevanje projekta se predvideva v letu 2025. Načrt je bil posredovan Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve konec decembra 2024.

4.2. Krepitev sodelovanja na področju gospodarstva, turizma in športa

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ) je izvajal aktivnosti v sodelovanju z organi v sestavi oz. izvajalskimi inštitucijami SPIRIT Slovenija, Slovenska turistična organizacija (STO) in Slovenskim podjetniškim skladom ter MZEZ in Gospodarsko zbornico Slovenije (GZS), v okviru načrta mednarodnih gospodarskih aktivnosti z državami Zahodnega Balkana, katerih namen je spodbujanje povezovanja in poglobitev regionalnega sodelovanja na Zahodnem Balkanu.

MGTŠ je spremljalo aktivnosti, povezane z izvajanjem trgovinskega dela stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov med EU in državami Zahodnega Balkana, ter trgovinske ovire na trgih teh držav. Sodelovalo je pri različnih razpravah na visoki ravni, ki so povezane s širitvijo EU in Zahodnega Balkana, tako v okviru Blejskega strateškega foruma kot ostalih formatov, kot. npr. konference 20 let širitve EU z vidika nemškega gospodarstva: zgodba o uspehu za prihodnost in ministrskega srečanja in poslovnega foruma v okviru Berlinskega procesa 10 let Berlinskega procesa - Zahodni Balkan kot gospodarsko območje na poti v EU.

Med aktivnostmi v tujini je bila v ospredju udeležba MGTŠ na ministrski ravni v Srbiji ob otvoritvi Inovacijskega centra za pametno proizvodnjo (SMIC) na Univerzi v Novem Sadu, ki ga sofinancira RS (MGTŠ in Slovenski podjetniški sklad (SPS)) v sodelovanju z Organizacijo združenih narodov za industrijski razvoj (UNIDO). Prav tako je na ministrski ravni MGTŠ v Beogradu sodelovalo na poslovni konferenci na temo problematike prometne infrastrukture in pretočnosti transporta blaga na trgih Zahodnega Balkana, ki sta jo organizirali gospodarski zbornici obeh držav. V RS je MGTŠ gostilo mednarodni strokovni posvet o razvojnem potencialu porečja reke Save za udeležence držav, ki jih povezuje reka Sava.

MGTŠ je spremljalo tudi aktivnosti, povezane s pristopnim procesom za članstvo posameznih držav Zahodnega Balkana v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO), kar RS odločno podpira. Potem ko je stalna predstavnica RS pri WTO leta 2023 prevzela predsedovanje Delovni skupini za pristop BIH k WTO, je v tej vlogi v letu 2024 v različnih formatih aktivno spodbujala vse akterje k nadaljevanju pristopnih pogajanj ter se udeležila tudi obiska sekretariata WTO v Sarajevu. Slovenija v WTO spremlja tudi pristop Srbije ter v inštitucijah EU podpira prizadevanja držav Zahodnega Balkana za aktivno udeležbo v mednarodnem trgovinskem sistemu.

Mednarodno razvojno sodelovanje (MRS)

V letu 2024 je RS financirala nov štiriletni projekt MRS v sodelovanju z UNIDO na Zahodnem Balkanu: Regionalni razvoj avtomobilskih dobaviteljev na Zahodnem Balkanu za spodbujanje programa industrijske preobrazbe (kasneje je možno sofinanciranje EU). Nosilec idejne zasnove je UNIDO v sodelovanju s slovenskimi podjetji iz avtomobilskega grozda - ACS in slovenskim podjetjem SIQ. Projekt je namenjen razvoju regionalnih avtomobilskih dobaviteljev na Zahodnem Balkanu za spodbujanje programa industrijske preobrazbe in vključevanja v evropske avtomobilske vrednostne

verige. Poleg tega je cilj projekta odpraviti visoko brezposelnost, zlasti med mladimi, in sicer z odpravljanjem neskladja med razpoložljivimi ravnmi znanja in spretnosti ter povpraševanjem v industriji.

V okviru čezmejnih projektov Interreg Danube Region Programme se, od januarja 2024 do decembra 2025, izvaja projekt: DRWO 4.0 – Razvoj modela transformacije lesne industrije Podonavske regije v industrijo 4.0.

Na področju Balkana se, od septembra 2024 do avgusta 2027, izvaja čezmejni projekt Interreg IPA ADRION: FULAR–Oblikovanje novih poti do krožno oblikovanega pohištva.

Albanija

Internacionalizacija

MGTŠ je opravilo tri srečanja z visokimi predstavniki Albanije; minister Han se je na MGTŠ srečal z veleposlanikom Albanije in ob robu BSF z državno sekretarko za podjetništvo in poslovno okolje Delino Ibrahimaj. Državni sekretar Frangež se je v Berlinu srečal z ministrom za gospodarstvo, kulturo in inovacije Blendijem Gonxhjo. Do realizacije predloga za sodelovanje Albanije kot države partnerice na Sejmu obrti in podjetništva (MOS) v Celju zaradi težav s financiranjem na strani Albanije ni prišlo.

Mednarodno razvojno sodelovanje

V letu 2024 je slovenski lesni grozd s partnerji izvedel podrobno analizo in pripravil priporočila ter analizo potreb albanskega sektorja proizvodnje lesa in pohištva. Projekt se je zaključil na konferenci novembra 2024 v Tirani, ob prisotnosti vseh sodelujočih akterjev, kjer so bili poudarjeni doseženi uspehi projekta (tako se je npr. močno razširil nabor držav, kamor Albanija izvažata svoje proizvode, poleg držav EU tudi na Kanado in ZDA).

Turizem

Med državama je bilo usklajeno besedilo Memoranduma o sodelovanju na področju turizma.

Bosna in Hercegovina

Internacionalizacija

MGTŠ je bilo v 2024 aktivno udeleženo v pristopnem procesu BiH k WTO; potekala so srečanja v različnih formatih. Državni sekretar Židan se je ob robu 13. ministrske konference WTO v Združenih arabskih emiratih konec februarja 2024 srečal s pogajalcem iIH.

Črna gora

Internacionalizacija

MGTŠ je gostilo obisk ministra za turizem, ekologijo, trajnostni razvoj in razvoj severne regije Črne gore Vladimirja Martinovića, ki se je v času dogodka Conventa srečal z ministrom Hanom.

Mednarodno razvojno sodelovanje

V letu 2024 je RS financirala nov projekt MRS v sodelovanju z UNIDO in Slovenskim podjetniškim skladom Podpora prehodu na turistično industrijo 4.0. v MNE v obdobju 2024–2026. Eden izmen namenov projekta je prenos slovenskega znanja in dobrih praks ter narediti prve korake k digitalnim inovacijam črnogorske kulturne dediščine.

Turizem

Besedilo Memoranduma o sodelovanju na področju turizma je v zaključni fazi usklajevanja.

Kosovo

Internacionalizacija

MGTŠ je opravilo tri srečanja z visokimi predstavniki Kosova. Minister Han se je ob robu Slovensko–kosovskega poslovnega foruma srečal z ministrico za industrijo, podjetništvo in trgovino Roseto Hajdari in na MGTŠ z ministrico za gospodarstvo dr. Artane Rizvanolli. Državni sekretar Frangež je v Berlinu opravil pogovor z ministrico za industrijo, podjetništvo in trgovino Rozeto Hajdari.

Severna Makedonija

Mednarodno razvojno sodelovanje

V letu 2023 se je v okviru MRS začel izvajati projekt Priprava in uvajanje digitalizacije v Državnem arhivu Republike Severne Makedonije, katerega namen je priprava izvedbenega načrta strategije celovite digitalizacije arhiva Severne Makedonije, v drugi fazi pa se bo v obliki pilotnega projekta izvedla osnovna postavitve profesionalne programske opreme za upravljanje z dokumentacijo, s katero bo Državni arhiv Severne Makedonije lahko uspešno začel oz. na bolj strukturiran in varen način nadaljeval proces digitalizacije arhivske dokumentacije. V letu 2024 je bil pripravljen javni razpis za nakup računalniške opreme in za izvedbo vseh storitvenih aktivnosti. Po nastopu mandata nove vlade Severne Makedonije se je projekt ustavil; čaka se na odločitev nadaljevanju projekta s strani Severne Makedonije.

Srbija

Internacionalizacija

Z visokimi predstavniki Srbije je MGTŠ opravilo šest srečanj. Minister Han se je v Ljubljani srečal z ministrom za notranjo in zunanjo trgovino Tomislavom Momirovićem. Sledil je zelo uspešen delovni obisk ministra Hana v Srbiji, kjer je med ostalimi aktivnostmi opravil srečanja s štirimi ministri – ministrico za gospodarstvo Adrijano Mesarović, ministrom za notranjo in zunanjo trgovino Tomislavom Momirovićem, ministrom za turizem in mladino Huseinom Memićem ter ministrom za šport Zoranom Gajićem. Državni sekretar Frangež je tudi v Berlinu opravil pogovor z ministrom za notranjo in zunanjo trgovino Tomislavom Momirovićem.

Mednarodno razvojno sodelovanje

V letu 2024 je RS financirala nov projekt MRS v sodelovanju z UNIDO in Slovenskim podjetniškim skladom Balkanski center za globalne inovacijske ekosisteme industrije 4.0 v obdobju 2024–2026. Gre za izvedbo oz. nadaljevanje druge faze že začetega projekta Spodbujanje pametne proizvodnje z izgradnjo inovacijskega sistema v Srbiji, ki se je izvajal (s podaljšanjem) do 30. junija 2024 in v okviru katerega je bil ustanovljen inovacijski center za pametno proizvodnjo v Novem Sadu. Eden izmed ključnih namenov in ciljev druge faze projekta je povečana industrijska konkurenčnost regije Zahodnega Balkana s pomočjo slovenskega tehnološkega znanja in inovacij na področju pametne proizvodnje in umetne inteligence ter krepitev trajnostne in odporne industrijske proizvodnje v regiji.

Turizem

Slovenski turizem se je februarja 2024 predstavil na turističnem sejmu IFT Beograd, ki je največji mednarodni sejem turizma v JV Evropi. Nekateri predstavniki turizma iz Srbije so se udeležili strokovnega posveta o reki Savi v okviru Savskega bazena, ki je potekal v Brežicah v začetku decembra 2024.

5. Razvojno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana

Mednarodno razvojno sodelovanje RS na Zahodnem Balkanu

RS z mednarodnim razvojnim sodelovanjem (MRS) prispeva k bolj uravnoteženemu in pravičnemu svetovnemu razvoju ter prevzema soodgovornost za odpravo revščine in doseganje trajnostnega razvoja. Z mednarodno humanitarno pomočjo (HP) RS izraža solidarnost s prizadetimi državami in posamezniki, ki se spopadajo z izrednimi razmerami kot posledicami naravnih in drugih nesreč večjih razsežnosti ali oboroženih spopadov.

Z razvojnimi projekti RS v partnerskih državah na Zahodnem Balkanu pomembno prispeva h krepitvi dobrega upravljanja ter dvigu ravni tehnične usposobljenosti javnih uslužbencev, zlasti pri harmonizaciji zakonodaje z zakonodajo Evropske unije, varovanju okolja in boju proti podnebnim spremembam, predvsem s trajnostnim gospodarjenjem z vodami.

Finančna sredstva

RS je po letu 2004 prevzela del odgovornosti za odpravo revščine in uravnotežen svetovni razvoj. Letno namenja določen odstotek bruto nacionalnega dohodka za uradno razvojno pomoč (URP). Obseg sredstev za uradno razvojno pomoč Slovenije je v letu 2023 znašal 152,71 mio EUR, kar predstavlja 0,24 odstotka bruto nacionalnega dohodka (BND). Preliminarni podatki o uradni razvojni pomoči za leto 2024 bodo na voljo konec marca 2025 (v nadaljevanju podatki za leto 2023).

RS je v letu 2023 v države Zahodnega Balkana usmerila 23.510.380 EUR ali 39,4 odstotkov razpoložljive dvostranske razvojne pomoči. Največje prejemnice so bile Severna Makedonija (7.228.432 EUR, ali 30,7 odstotkov vseh sredstev za Zahodni Balkan), Bosna in Hercegovina (7.063.727 EUR, ali 30 odstotkov) in Srbija (5.562.721 EUR, ali 23,7 odstotkov).

Razvojna pomoč MZEZ na Zahodnem Balkanu v 2024

V letu 2024 je MZEZ sofinanciralo skupaj 57 projektov. Na Zahodnem Balkanu je bilo izvedenih 21 projektov, 23 projektov v evropskem sosedstvu in 7 projektov v Podsaharski Afriki. 6 projektov pa je bilo izvedenih izven geografskih prioritete.

Na Zahodnem Balkanu je bilo zaključenih 6 aktivnosti dvostranske tehnične pomoči. Pomoč pristojnim organom, z izmenjavo dobrih praks in izkušenj, je nudilo 43 slovenskih ekspertov, ki so skupaj izvedli 281 delovnih dni. Dodatno k temu je MZEZ sofinanciralo 15 projektov preko Razvojnega sklada, ki je namenjen sofinanciranju projektom, ki jih izvajajo diplomatska predstavništva ali konzulati RS v tujini, od tega 5 na Zahodnem Balkanu.

Sredstva MZEZ za MRS na Zahodnem Balkanu so bila v letu 2024 usmerjena v izvajanje projektov tehnične pomoči in projektov namenjenih krepitvi civilne družbe. Projekte so izvajala resorna ministrstva, izvajalske ustanove Center za evropsko prihodnost (CEP), Center za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR) in ITF Ustanova za krepitev človekove varnosti, mednarodna organizacija Center za razvoj financ (CEF) ter razvojne in humanitarne nevladne organizacije (Društvo FER, Slovenska karitas, Kulturno-izobraževalno društvo PiNA, Zavod Krog, Humanitarno društvo ADRA). V izvajanje projektov MRS so se vključevali tudi gospodarski subjekti, predvsem preko projektov nevladnih organizacij in CMSR.

Črna gora

Nadaljevalo se je izvajanje triletnega projekta na področju ekonomskega in socialnega opolnomočenja žensk, ki ga je izvajala slovenska nevladna organizacija Zavod Krog. Skupna vrednost projekta je 266.935,77 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 239.935,77 EUR.

Urad za varovanje tajnih podatkov v okviru tehnične pomoči opravlja analizo nacionalne zakonodaje in drugih pravnih aktov, ki opredeljujejo področje varovanja tajnih podatkov.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvaja aktivnosti v okviru projekta, v katerem strokovnjaki iz RS nudijo strokovno pomoč črnogorskim kolegom na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in divjadjo.

S sredstvi MZEZ se je preko CMSR v 2024 nadaljeval projekt Izgradnja deponije gradbenih odpadkov v Občini Žabljak. Gre za triletni projekt (2023 – 2025), skupna vrednost je 1.086.935 EUR, vrednost sofinanciranja RS pa 593.906 EUR.

S sredstvi Razvojnega sklada je Veleposlaništvo RS v Podgorici sofinanciralo projekt Eco is my Logic. MZEZ je projekt sofinanciralo v višini 15.000 EUR. Predšolske otroke se je preko delavnic, iger in animacij poučevalo in spodbujalo k varovanju okolja, spodbujalo pa se je tudi uporabo koles kot alternativnega načina prevoza, prijaznega do okolja.

Severna Makedonija

CEP je začel izvajati dvoletni projekt Spodbujanje izobraževanja in poklicev v zdravstveni negi in babištvu v Severni Makedoniji v skupni vrednosti 113.551 EUR.

S sredstvi MZEZ se je preko CEF zaključil dvoletni projekt na področju izobraževanja računovodij v javnem sektorju na drugi stopnji. Skupna vrednost projekta je bila 435.400 EUR, od tega je MZEZ projekt sofinanciral v višini 200.000 EUR.

Urad za varovanje tajnih podatkov v okviru tehnične pomoči opravlja analizo nacionalne zakonodaje in drugih pravnih aktov, ki opredeljujejo področje varovanja tajnih podatkov.

MZEZ je v 2024 sofinanciral infrastrukturni projekt na področju voda v izvedbi CMSR na Dojranskem jezeru. Gre za projekt, ki se izvaja v obdobju 2023 – 2025. Skupna vrednost projekta je 2.687.933 EUR, vrednost sofinanciranja RS pa 1.477.030 EUR.

Nadaljevalo se je tudi izvajanje triletnega projekta na področju opolnomočenja žensk čebelark, ki ga je izvajala slovenska nevladna organizacija Humanitarno društvo Adra. Skupna vrednost projekta je 268.000 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 237.944 EUR.

S sredstvi razvojnega sklada je Veleposlaništvo RS v Skopju v letu 2024 financiralo dva razvojna projekta:

- I) Spodbujanje inovativnosti in ustvarjalnosti žensk na trgu (v višini 19.700 EUR) in
- II) Izobraževalno in ekonomsko opolnomočenje žensk na trgu (v višini 25.200 EUR).

Aktivnosti obeh projektov so spodbujale ranljive skupine žensk k pridobivanju novih ročnih spretnosti (pletenje, tkanje, šivanje, pekarstvo, slaščičarstvo) in znanj na področju marketinga.

Preko CMSR je bil leta 2024 izveden enoletni projekt Izboljšanje energetske učinkovitosti v javnih zgradbah v občini Aračinovo. Skupna vrednost projekta je 249.160,09 EUR, sofinanciranje RS pa 143.234,09 EUR. Sredstva so na podlagi sporazuma med MZEZ in MOPE zagotovljena iz Podnebnega sklada MOPE, projekt pa administrira MZEZ.

Albanija

CEF je v 2024 zaključil projekt Izobraževanje notranjih revizorjev v javnem sektorju v Albaniji na 1. stopnji (TIAPS ALB L1), katerega skupna vrednost je bila 452.806 EUR, MZEZ pa je projekt sofinanciral v višini 400.000 EUR

Slovenska nevladna organizacija Društvo FER je nadaljevala z izvajanjem triletnega projekta Mladi gradijo trajnostne okoljske rešitve. Skupna vrednost projekta je 160.925 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 145.000 EUR.

Bosna in Hercegovina

CEP je v 2024 je začel z izvajanjem dvoletnega projekta s področja podpore mladim politikom iz BiH z namenom promocije integracije v EU, delovanja v skladu s načeli dobrega upravljanja, zaščite okolja, človekovih pravic, proti-korupcije. Skupna vrednost projekta je 113.311 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 97.657 EUR.

MZEZ je preko ITF na Zahodnem Balkanu podprl projekt na področju protiminskega delovanja v BiH v višini 140.000 EUR in projekt na področju čebelarjenja za invalidne osebe v višini 35.000 EUR.

Preko Veleposlaništva RSD v Sarajevu je bil izveden projekt obnove lektorata slovenskega jezika v Sarajevu.

Na področju krepitve vloge in opolnomočenja žensk se je nadaljevalo izvajanje triletnega projekta podpore ženskemu zelenemu in trajnostnemu podjetništvu, ki ga izvaja slovenska nevladna organizacija Kulturno-izobraževalno društvo PiNA. Skupna vrednost projekta je 175.382 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 145.000 EUR.

Še naprej se je nadaljevala pomoč slovenskih strokovnjakov pri približevanju evropskim integracijam.

Urad za varovanje tajnih podatkov RS je nudil pomoč pri analizi nacionalne zakonodaje BiH in drugih pravnih aktov, ki opredeljujejo področje varovanja tajnih podatkov.

S sredstvi razvojnega sklada sta Veleposlaništvo RS v Sarajevu in Konzularna pisarna v Banja Luki izvajala dva manjša razvojna projekta, in sicer projekt Ženske za oživitev povodja Drine (30.000 EUR), ki se je zavzemal za enakost spolov in vodilno vlogo žensk pri skrbi za okolje v BiH in projekt Opolnomočenje žensk žrtev min v BiH (16.800 EUR), tekom katerega so ženske pridobivale znanje s področja priprave poslovnega načrta in vodenja pridobitne dejavnosti, povezane s kmetovanjem, čebelarjenjem, rokodelstvom.

RS je BiH zagotovila poplavno pomoč v višini 100.000 EUR preko strateškega partnerja za nujni humanitarni odziv Slovenske karitas. MNVP v okviru tehnične pomoči po poplavih sodeluje pri pripravi vloge za izvedbo projekta za Solidarnostni sklad EU v BiH v višini 20.000 EUR.

Kosovo

V 2024 se je preko CMSR začel izvajati projekt Vzpostavitev kompostne sheme v občini Kamenica. Gre za triletni projekt v skupni vrednosti 800.410 EUR, višina sofinanciranja RS je 520.514 EUR. Sredstva za projekt so zagotovljena iz Podnebnega sklada MOPE, projekt pa administrira MZEZ.

Srbija

S sredstvi MZEZ se je preko CEP zaključil projekt za krepitev zmogljivosti za upravljanje patrolj v skupni vrednosti 187.467 EUR ter projekt dvostranske tehnične pomoči pri pogajanjih Srbije z EU in prilagoditvi srbske zakonodaje zakonodaji EU.

Na področju krepitve vloge in opolnomočenja žensk se je nadaljevalo izvajanje triletnega projekta krepitve podjetništva in vloge kmečkih žensk v Srbiji, ki ga izvaja slovenska nevladna organizacija Slovenska karitas. Skupna vrednost projekta je 212.714 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 145.000 EUR.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvaja aktivnosti s področja zagona potrebnih aktivnosti za začetek izvajanja EU pobude LEADER (predpristopni ukrep programa IPARDIII).

Urad za varovanje tajnih podatkov opravlja analizo nacionalne zakonodaje in drugih pravnih aktov, ki opredeljujejo področje varovanja tajnih podatkov.

Regionalno

CEP je s sredstvi MZEZ nadaljeval z izvajanjem regionalnega projekta s področja dezinformacij, v katerega so bili vključeni tudi predstavniki civilne družbe, medijev in vlade držav Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Kosova, Severne Makedonije in Srbije. Skupna vrednost projekta je 280.960 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 60.000 EUR.

CEP je nadaljeval z izvajanjem večletnega regionalnega projekta Evropska izmenjava aktivnosti digitalne diplomacije (EDDE), v katerega so bili vključeni predstavniki služb za odnose z javnostmi ministrstev za zunanje zadeve in drugih vladnih služb ter drugih ministrstev, pristojnih za komuniciranje zunanjepolitičnih tem Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Kosova, Severne

Makedonije in Srbije. Skupna vrednost projekta je 359.361 EUR, od tega MZEZ projekt sofinancira v višini 70.000 EUR.

CEF je zaključil dva regionalna projekta, in sicer projekt s področja učinkovitega upravljanja javnega premoženja države (EPSAM), v skupini višini 322,718 EUR, od tega je MZEZ projekt sofinanciralo v višini 255.000 EUR in projekt s področja upravljanja domačih prihodkov za trajnostni razvoj (DRM), katerega skupna vrednost je bila 210.290 EUR, od tega je MZEZ projekt sofinanciral v višini 159.200 EUR. Udeleženci obeh regionalnih projektov so bili tudi javni uslužbenci držav Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Kosova, Severne Makedonije in Srbije.

Oprostitev šolnin

Država	Pot dodeljevanja	Znesek	Delež
Bosna in Hercegovina			
Štipendije	Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)	45.680	24%
Oprostitev šolnin	Univerze in VŠZ (SI)	5.120.500	29%
Črna gora			
Štipendije	Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)	18.446	10%
Oprostitev šolnin	Univerze in VŠZ (SI)	875.000	5%
Kosovo			
Štipendije	Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)	500	0%
Oprostitev šolnin	Univerze in VŠZ (SI)	686.000	4%
Severna Makedonija			
Štipendije	Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)	26.281	14%
Štipendije	Javni študentski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije (Ad futura)	16.800	9%
Oprostitev šolnin	Univerze in VŠZ (SI)	5.589.500	32%
Srbija			
Štipendije	Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)	80.305	43%
Oprostitev šolnin	Univerze in VŠZ (SI)	5.232.500	30%
Štipendije SKUPAJ		188.012	1%
Oprostitev šolnin SKUPAJ		17.503.500	99%
SKUPAJ		17.691.512	

V letu 2023 je RS za oprostitev šolnin in štipendije na podlagi sklenjenih dvostranskih sporazumov namenila skupaj 18.591.712 evrov ali 31,1% razpoložljive dvostranske razvojne pomoči. Od tega je bilo 18.347.000 evrov ali 99% za oprostitev šolnin in 244.712 evrov ali 1% za štipendije in plačilo šolni; od tega 95,2% na Zahodnem Balkanu za 17.503.500 evrov oprostitev šolnin in za 188.012 evrov štipendij.

Skrbniški sklad za Ekonomsko odpornost

Evropska Investicijska Banka (EIB) je konec leta 2016 ustanovila Skrbniški sklad za ekonomsko odpornost z namenom hitrega aktiviranja dodatnega financiranja za podporo zmogljivosti gospodarstev v južnem sosedstvu in tudi regijah Zahodnega Balkana, da se lahko odzovejo na krize in pretrese, kot je begunska kriza, ter da se spodbudi gospodarska rast in odpornost v teh regijah z vlaganjem v infrastrukturo, razvoj zasebnega sektorja in spodbujanje rasti ter ustvarjanje delovnih mest. RS je v skrbniški sklad vplačala 0,5 mio EUR, z ostalimi državami donatorkami je bilo vplačanih skupno 112,45 mio EUR. Do konca leta 2024 je bilo za območje Zahodnega Balkana odobrenih za 30,6 mio EUR projektov.

V letu 2024 je prišlo do naslednjih aktivnosti v okviru projektov:

- Srbija - projekt izgradnje občinske infrastrukture v višini do 10 mio EUR (sporazum že podpisan): podpora obnovi in izgradnji lokalne infrastrukture na območjih na migrantski poti, izboljšanje zbiranja in čiščenja odpadne vode ter infrastrukture za oskrbo z vodo za gostiteljske skupnosti in begunce. EIB je podaljšal obdobje implementacije do 31. decembra 2027.
- Programsko posojilo za SMES in MIDCAPs na področju Zahodnega Balkana v višini do 8,3 mio EUR (podpis sporazuma konec decembra 2024): posredno posojilo izbranim finančnim posrednikom na Zahodnem Balkanu, namenjeno podpori lokalnim SME in srednje velikim podjetjem, ki se zavežejo, da bodo ustvarila pozitiven socialno-ekonomski učinek, s poudarkom na spodbujanju enakosti spolov, zaposlovanju mladih in socialni vključenosti. EIB je podaljšal obdobje implementacije do 22. decembra 2025.

Odobritev novega projekta - Črna gora v višini do 2 mio EUR (sporazum še ni podpisan): financiranje nakupa IT opreme (prenosniki, namizni računalniki, tablice, tiskalniki, strežniki...) za šole na območju Črne gore.

Center za razvoj financ (CEF)

CEF je v letu 2024 izvedel preko 200 izobraževanj v različnih formatih (prek spleta, na sedežu CEF v Ljubljani ter v državah Zahodnega Balkana) na naslednjih področjih: 1) upravljanje javnih financ, 2) centralno bančništvo, 3) vodenja za upravljanje reform in 4) ekosistemi učenja in znanja.

Glavni poudarki iz programa aktivnosti, osredotočenih na države Zahodnega Balkana:

Projekti, financirani iz naslova mednarodnega razvojnega sodelovanja (donatorji MZEZ, MF, MOPE ter Banke Slovenije):

- Zaključek projekta izobraževanja računovodij v javnem sektorju na drugi stopnji v Severni Makedoniji (PACT MKD L2).
- Zaključek projekta izobraževanja notranjih revizorjev v javnem sektorju v Albaniji na prvi stopnji. (TIAPS)
- Zaključek projekta Efficient Public Sector Asset Management (EPSAM), ki je z izobraževanjem strokovnjakov prispeval k boljšemu upravljanju stvarnega premoženja, ki so del reform javnega sektorja. Projekt je financiralo MZEZ RS.
- Zaključek projekta Domestic Revenue Mobilization, ki sta ga financirali MZEZ RS ter MF Nizozemske. Cilj projekta je bil z izobraževanjem strokovnjakov prispevati k izboljšanju razumevanja načinov za krepitev mobilizacije javnofinančnih prihodkov pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja.
- Pričetek triletnega projekta Greening Human Capital of Public Institutions of the Western Balkans, ki ga financira MOPE. Projekt podpira razvoj tehničnih in vodstvenih znanj javnih

uslužbencev v izbranih javnih institucijah na ključnih področjih trajnostnega razvoja na Zahodnem Balkanu.

- Pričetek aktivnosti pri projektu Developing Efficient and Resilient Tax institutions 2024–2027, z glavnim ciljem prispevati k povečanju javnih prihodkov v državah upravičenkah. Financirata ga MF RS in Nizozemske.
- Pričetek projekta Empowered Accountants and Auditors for Accountable Public Sector (EAPS) 2025-2027, s ciljem krepitev zmogljivosti računovodij in revizorjev v Jugovzhodni Evropi, ki ga financirajo MF RS, Slovaške in Nizozemske, ter MZEZ.

Projekti, ki jih financira EU:

- WeLead, namenjen podpori in razvoju strokovnega znanja mladih javnih uslužbencev regije Zahodnega Balkana na ključnih področjih pristopnih procesov k EU ter reform javne uprave.
- Structural Reforms Better Integrated Within Fiscal Frameworks (FISR2), katerega namen je okrepiti vključevanje strukturnih reform znotraj fiskalnih okvirov programa gospodarskih reform.
- Support to Coordination, Monitoring and Reporting on Public Administration Reform Strategy and Public Financial Management Reform Programme 2022-2026. Cilj tega projekta je je izboljšati učinkovitost izvajanja in učinkov reform javne uprave in upravljanja javnih financ v Črni gori z učenjem ter izmenjavo znanja in izkušenj.

Center za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR)

CMSR je v letu 2024 nadaljeval z izvajanjem mednarodnega razvojnega sodelovanja na Zahodnem Balkanu na podlagi pogodb, sklenjenih z Ministrstvom za finance, ki je v sofinanciralo naslednje projekte, ki so se izvajali v letu 2024:

Bosna in Hercegovina:

- Izgradnja čistilne naprave na območju Bjelašnice in Igmana: v izvajanju, predviden zaključek sredi leta 2025;
- Vzpostavitev trajnostne oskrbe z vodo v Gradiški: v izvajanju, predviden zaključek marec 2025;
- Sanacija kontaminiranih lokacij v Poslovni coni Banja Luka: zaključen decembra 2024;
- Izgradnja vodovodnega omrežja v naselju Žitomislići: zaključen decembra 2024;
- Razvoj spletne dostopnosti in vključenosti v BiH – WebAid: v izvajanju, predviden zaključek spomladi 2025;

Severna Makedonija:

- Energetska prenova vrtca in okoljsko ozaveščanje najmlajših v občini Štip: zaključen septembra 2024;
- Postavitev solarnih panelov v Krivi Palanki: zaključen novembra 2024;
- Izgradnja hidroelektrarne B na jezu Kneževo: v izvajanju, predviden zaključek spomladi 2025;
- Zmanjšanje vodnih izgub v občini Kočani: v izvajanju, predviden zaključek januar 2025;

Srbija:

- Rekonstrukcija javne razsvetljave v mestu Vrnjačka Banja: zaključen decembra 2024.

Skladno z usmeritvami vlade se je glede na pretekla leta okrepilo bilateralno razvojno sodelovanje z Bosno in Hercegovino.

Projekt Naše pravice

V letu 2024 se je projekt Naše pravice izvajal v Albaniji in na Kosovu ter v Ukrajini. Oba projekta na Zahodnem Balkanu sta bila organizirana preko slovenskih diplomatsko-konzularnih predstavništev in dolgoletnih lokalnih partnerjev, enako kot v preteklih letih.

Albanija

Februarja 2024 je potekal seminar usposabljanja v Podgradcu ob Ohridskem jezeru, kjer je sodelovalo okoli 50-60 učiteljev, ki predhodno niso imeli izkušnje z izobraževanjem o pravicah otrok, a so ocenili, da je to v njihovem okolju zelo potrebno. V drugi polovici šolskega leta so ti učitelji potem izvajali ta projekt v lokalnih šolah v ruralnih območjih Albanije. Gradiva v albanskem jeziku so prejeli na seminarju, saj jih je lokalni albanski partner natisnil v Albaniji. Pri tem je tvorno sodelovalo Veleposlaništvo RS v Tirani, preko katerega so bila posredovana sredstva v višini 5.000 EUR. V drugi polovici leta je bilo nakazanih še 1.000 EUR za dotisk gradiv, saj se je projekt uspešno izvajal še naprej. Veleposlaništvo RS v Tirani projekt Naše pravice, skupaj z lokalnim partnerjem Childs Rights Center Albania (CRCA), v Albaniji izvaja od šolskega leta 2020/2021 naprej. Do sedaj je bilo usposobljenih približno 200 učiteljev, v izobraževanje o otrokovih pravicah z, v Sloveniji razvito, metodo albumov in sličic pa je bilo vključenih več kot 3000 otrok.

Kosovo

Na Kosovu projekt izvajajo že od leta 2005 s partnerjem IPEDU. Preko Veleposlaništva RS v Prištini so bila sprva dodeljena sredstva v višini 15.000 EUR, jeseni še dodatnih 4.000 EUR za dodatna usposabljanja učiteljev in tisk gradiv. V letu 2024 so začeli usposabljati, poleg albanskih, tudi učitelje pripadnike manjšinskih narodov, bosanskega in turškega, zlasti v okolici Prizrena. Zaradi velikega interesa so nekatere seminarje razširili in so jih opravili večkrat. Tudi gradiva so bila natisnjena v albanskem, turškem in bošnjaškem jeziku, v teh jezikih so bili opravljeni seminarji za učitelje. IPEDU ima široko ekipo strokovnjakov, tudi z jezikovnimi znanji manjšinskih skupin. Usposobljenih bo okoli 10.000 dodatnih otrok (skupaj od 2005 torej več kot 110.000 otrok), vendar poročila še ni, saj projekt v zimskem semestru 2024/2025 še traja.

Projekt je bil v začetku leta 2024 predstavljen predstavnikom MO RS, z idejo, da bi ga izvajali tudi v okviru civilno-vojaškega sodelovanja Slovenske vojske (SV) v kontingentu KFOR na Kosovu. Do dogovora je prišlo, MZEZ je ponudilo usposabljanje strokovnjakov (pravnikov, psihologov, sociologov), zaposlenih v MO RS oz. SV ter uporabo gradiva. Projekt so v okviru CIMIC programa financirali v MO RS v višini 15.000 EUR in je bil izveden na Kosovom Polju (za albanske otroke in učitelje), v Gračanici (za srbske otroke in učitelje), kjer so ga tudi načrtovali za srbsko manjšino, pa ne še. O številu opolnomočenih otrok še niso poročali, ker projekt še traja v zimskem semestru šolskega leta 2024/25.

5.1. Krepitev sodelovanja na področju evropske kohezijske politike in regionalnega razvoja

Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj je v mesecu decembru gostilo uslužbenke institucij pristojnih za pripravo na izvajanje EU kohezijske politike v okviru pogajalskega Poglavlja 22 - Regionalna politika in usklajevanje strukturnih instrumentov. Osrednji namen obiskov predstavnikov držav Zahodnega Balkana je bil prenos izkušenj z upravljanjem in izvajanjem programov EU kohezijske politike. Srečanja so bila dodatna spodbuda za krepitev sodelovanja na področjih Strategije EU za Jadransko-jonsko regijo, Strategije EU za Podonavje ter transnacionalnih programov za Podonavje in IPA-ADRION.

6. Krepitev sodelovanja na področju obrambe, varnosti in pravosodja (obramba, notranje zadeve, obvladovanje nesreč, pravosodje, javna uprava, informacijska varnost, digitalna preobrazba, varovanje tajnih podatkov)

6.1. Krepitev sodelovanja na področju obrambe

Dvostransko sodelovanje

Albanija

Sodelovanje je primarno potekalo v okviru regionalnih pobud, saj bilateralni program obrambnega in vojaškega sodelovanja za leto 2024 ni bil podpisan. Junija 2024, ob robu Natovega ministeriala, je bil podpisan Sporazum med Vlado RS in Svetom ministrov Republike Albanije o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. V začetku novembra 2024 sta se ob robu ministeriala Pobude za sodelovanje obrambnih ministrstev Jugovzhodne Evrope (SEDM) v Tirani srečala ministra za obrambo.

Bosna in Hercegovina

Načrt dvostranskega sodelovanja za 2024 je vključeval 23 aktivnosti, s poudarkom na sodelovanju med oboroženimi silami, z namenom skupnega izobraževanja in usposabljanja, sodelovanja na vajah ter prenosa znanj in izkušenj s specifičnih področij operativnega delovanja. Izvajajo se tudi aktivnosti, ki niso striktno zapisane v načrtu, vendar krepijo dvostransko sodelovanje. Poudarek slednjih je bil na izmenjavi izkušenj s področja logistike in oblikovanja vojaške rezerve.

Ministrstvo za obrambo (MO) je nadaljevalo s podporo aktivnostim pilotnega projekta Prva pomoč – povsod in za vsakogar Rdečega križa Slovenije, namenjenih razvoju zmogljivosti za krepitev odpornosti na področju zdravja, ki se dopolnjuje s temo varnosti v cestnem prometu. V okviru projekta je RS donirala avtomatske elektronske defibrilatorje (AED) in izvedla usposabljanja prostovoljcev Rdečega križa ter zaposlenih v javnih zdravstvenih ustanovah in drugih službah ter mladine v treh občinah, ki jih pokriva skupina za povezovanje in opazovanje (Liaison and Observation Team – LOT hiša) v Banja Luki ter v Sarajevu - na območju izvajanja projekta vojaške policije v okviru projekta izgradnje obrambnih zmogljivosti (Defence Capability Building – DCB).

MO v BiH nadaljuje z vodenjem projekta Natove pobude DCB v podporo razvoju vojaške policije oboroženih sil BiH. S projektom se bo zagotovilo nabavo, uvedbo v uporabo in vzdrževanje štirih specialnih vozil za vod vojaške policije. Novembra 2024 je v Sarajevu potekalo usposabljanje vojaške policije BiH s strani slovenskih pripadnikov vojaške policije na temo preprečevanja in preiskovanja kriminalitete.

V okviru izvajanja projektov civilno-vojaškega sodelovanja (CIMIC) je MO v letu 2024 v BiH izpeljalo projekt opremljanja mladinskega centra v Sanskem Mostu, v teku pa je izvedba projekta obnove in opremljanja mladinskega centra v Prijedoru. Za nadaljnje izvajanje projektov CIMIC je bila v mesecu oktobru 2024 napotena taktična skupina CIMIC, sestavljena iz pripadnikov Slovenske vojske (SV) in civilne funkcionalne strokovnjakinje.

Črna gora

Program dvostranskega sodelovanja za leto 2024 je obsegal 31 aktivnosti, od katerih se jih je velik del nanašal na izmenjavo izkušenj in strokovne pogovore iz širokega nabora področij, med drugim logistike, izobraževanja kadrov in delovanja na področju zračne obrambe. Nadaljevalo se je dolgoročno uspešno sodelovanje v mednarodnih operacijah in misijah v okviru skupnega kontingenta v Okrepljeni prednji prisotnosti Nata (eFP) v Latviji. Tudi v letu 2024 so se nadaljevale in nadgradile skupne nabave vojaške opreme in oborožitvenih sistemov oz. donacij le-tega. Aprila 2024 je bil na uradnem obisku v RS minister za obrambo Črne gore z namenom krepitve dvostranskega sodelovanja

med državama na obrambnem področju. V okviru obiska sta ministra po bilateralnih pogovorih podpisala predajo lastništva šestih neubojnih ročnih protiletalskih sistemov. V letu 2024 so se v Podgorici odvile konzultacije direktorjev za obrambno politiko.

Severna Makedonija

Podpisani program dvostranskega sodelovanja za leto 2024 je obsegal 24 aktivnosti, ki so se nanašale na skupna usposabljanja in izmenjavo izkušenj na različnih obrambno-varnostnih področjih, vključno z razvojem makedonskih zmogljivosti usmerjevalcev združenih ognjev (JTAC). V okviru skupnega kontingenta se je v letu 2024 nadaljevalo sodelovanje v Natovi bojni skupini eFP v Latviji, v katerega je poleg črnogorske vključena tudi makedonska enota. Zaradi volilnega leta v Severni Makedoniji je bilo sodelovanje omejeno, kljub temu pa je makedonska stran z majem 2024 akreditirala rezidenčnega obrambnega atašeja v RS. Konec leta 2024 so se v Skopju odvile bilateralne konzultacije direktorjev za obrambno politiko.

Kosovo

Bilateralno sodelovanje na obrambnem področju ostaja omejeno, zaradi omejitve sodelovanje po resoluciji Varnostnega sveta OZN 1244. Na Kosovu so pripadniki taktične skupine (TS) CIMIC, ki so del kontingenta SV v misiji KFOR, začeli izvajati projekt civilno-vojaškega sodelovanja (Projekt Naše pravice in Projekt defibrilatorji, ki je bil zaključen oktobra 2024). V okviru Projekta defibrilatorji je bilo v občinah delovanja slovenskega kontingenta izvedeno usposabljanje iz temeljnih postopkov oživljanja in donirano 13 defibrilatorjev, šolski defibrilatorji ter lutke za oživljanje. V teku je tudi projekt Naše pravice (v Občini Kosovo Polje je projekt zaključen), poteka pa tudi nadaljnje evidentiranje potencialnih projektov CIMIC, ki ga izvajajo pripadniki taktične skupine (TS) CIMIC. Junija je minister za obrambo obiskal pripadnike SV, ki delujejo v operaciji KFOR na Kosovu, oktobra se je predstavnica MORS udeležila srečanja KVS in partnerji.

Srbija

Podpisani program dvostranskega sodelovanja za leto 2024 je obsegal 24 aktivnosti, predvsem s področja vojaških arhivov, vojaškega gorništvaja in izmenjave izkušenj s področja mednarodnih operacij in misij. Aprila 2024 je bila na obisku v RS poveljnica Centra za mirovne operacije vojske Srbije z delegacijo, ki je obiskala Peace Operations Training Center (POTC) in MO. Na MO je bilo predstavljeno delovanje civilnih funkcionalnih strokovnjakov, na POTC pa sta se strani dogovorili o potencialni izmenjavi inštruktorjev in tečajnikov.

Mednarodne operacije in misije (MOM)

Od skupno okoli 300 sodelujočih pripadnikov v MOM ima RS na strateško pomembnem Zahodnem Balkanu, ki je prednostno operativno območje, napotnih okoli 130 pripadnikov, od tega okoli 105 v KFOR in Natovo svetovalno-povezovalno skupino – NALT (tudi 3 civilne funkcionalne strokovnjake (CFS) – politična svetovalka KFOR in pravni svetovalec v NALT ter 1 CFS v TS CIMIC), 20 v EUFOR Althea, 5 v Natovo poveljstvo Sarajevo (od tega 1 CFS – svetovalka za vzdrževanje objektov), 1 v UNMIK ter 1 v Natovo vojaško pisarno za povezavo Beograd.

Sodelovanje v Natovi operaciji KFOR na Kosovu je RS v letu 2024 ohranila na prilagojenem obsegu prispevka iz leta 2022. Ob koncu leta 2024 je SV na Kosovu delovala s približno 105-članskim kontingentom. Vanj sta vključena tudi dva CFS, en deluje v poveljstvu KFOR in eden v Natovi skupini za svetovanje in povezavo (NALT) v Prištini. Ob tem je v 2024 RS na Kosovo napotila TS CIMIC, ki je začela izvajati projekte civilno-vojaškega sodelovanja. RS je nadaljevala sodelovanje v misiji UNMIK na Kosovu, s popolnitvijo delovnega mesta glavnega vojaškega častnika za povezavo.

RS je sodelovala v operaciji EUFOR Althea v BiH s približno 20 pripadniki SV. Na območju delovanja LOT hiše Banja Luka II ter območju izvajanja DCB projekta v Sarajevu se nadaljuje s projektnimi aktivnostmi na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja v podporo lokalnemu prebivalstvu na temo prve pomoči in varnosti v cestnem prometu. Hkrati je RS prisotnost ohranila tudi v zavezniških

povezovalno-svetovalnih strukturah na Zahodnem Balkanu in sicer v Natovem poveljstvu v Sarajevu s 5 pripadniki SV, od tega 1 CFS na delovnem mestu svetovalke za vzdrževanje projektov (prva napotitev CFS izvedena 2023) ter Natovi vojaški pisarni za povezavo v Beogradu.

Večstransko sodelovanje

Pobuda za sodelovanje obrambnih ministrstev Jugovzhodne Evrope (SEDM)

RS je tudi v letu 2024 v SEDM zagovarjala nadaljevanje dela na skupnih projektih ter krepitev konkretnega sodelovanja z vidika pospeševanja procesa evroatlantskih integracij v skladu z aspiracijami posamezne države članice SEDM. Zadnjega ministeriala, ki je potekal novembra 2024, v Tirani, se je udeležil minister za obrambo mag. Sajovic z delegacijo.

Jadranska listina (A-5)

Pobudi A-5 je v 2024 predsedovala Albanija. RS je nadaljevala z udeležbo na sestankih na podlagi vabil predsedujoče države in sicer enkrat na srečanju ministrov za obrambo ter dvakrat na srečanju direktorjev za obrambno politiko. Na srečanjih je RS konsistentno podpirala okrepljeno regionalno sodelovanje s ciljem doseganja evroatlantskih aspiracij sodelujočih držav.

Pobuda za obrambno sodelovanje držav srednje Evrope (CEDC)

V letu 2024 je pobudi predsedovala Madžarska. Potekala so srečanja na direktorski in ministrski ravni, ter tudi številne delavnice. Večine dogodkov, vključno s srečanji obrambnih ministrov in direktorjev za obrambno politiko so se udeležile tudi države Zahodnega Balkana. S strani MO so se je direktorskih srečanj udeležil Generalni direktor, ministerialov pa minister za obrambo. Trenutno se v okviru pobude snujejo načrti za ustanovitev Varnostne in obrambne akademije Zahodnega Balkana (Western Balkan Security and Defence College).

Balkanske zdravstvene namenske sile (BMTF)

V letu 2024 je RS predala vlogo nosilne države BMTF Srbiji. Nadaljevale so se udeležbe na različnih tečajih pod okriljem BMTF. V letu 2024 se je nadaljevalo izvajanje projekta krepitev zdravstvenih zmogljivosti BMTF skozi projekt EPF. Projekt, ki je vreden 6 mio EUR in ga je predlagalo MO, upravlja ITF. EU je ukrep pomoči EPF BMTF prepoznala kot uspešen.

Večstransko sodelovanje v okviru NATO in EU

V kontekstu stabilizacije regije je za RS pomembno približevanje zvezi Nato držav aspirantk Zahodnega Balkana, ki še niso v Zavezništvu, in krepitev sodelovanja zveze Nato z vsemi državami regije. RS je nadaljevala z udeležbo na relevantnih konferencah in projektih v državah Zahodnega Balkana in v tretjih državah s področja vključevanja v evro-atlantske povezave. Podpirala je celovit in uravnotežen pristop in izpostavljala pomen nadaljnje krepitev sinergičnega in koordiniranega sodelovanja Nata in EU v regiji. Na Vrhu Nata v Madridu so zaveznice potrdile prilagojen paket podpore za BiH. Na politični ravni je poudarek na krepitev institucij BiH z namenom povečanja obrambnih in varnostnih zmogljivosti in odpornosti. Na praktični ravni se bo nadaljevala pomoč skozi obstoječe programe in mehanizme sodelovanja, predvsem na področjih kriznega upravljanja, boja proti terorizmu, zaščiti informacij s stopnjo tajnosti ter kibernetiki varnosti. V sklopu Natove pobude DCB je na podlagi vladne odločitve RS prevzela vlogo vodilne države za projekt Vojaške policije (VP) v okviru DCB BiH. S projektom se bo BiH podprlo z nabavo, uvedbo v uporabo in vzdrževanjem štirih specialnih vozil za vod VP. Podpis pogodbe ter dobava (primopredaja) specialnih vozil je predvidena v prvem trimesečju 2025. V okviru EPF na področju Zahodnega Balkana trenutno poteka projekt o ukrepu pomoči za podporo razvoju zmogljivosti oboroženih sil BiH, projekt za krepitev zmogljivosti BMTF ter ukrep pomoči v korist povečanja zmogljivosti vojske Severne Makedonije. Dodatno sta trenutno v pregledu dva projekta za Zahodni Balkan, ki bi bila lahko financirana preko EPF, in sicer Obrambna in varnostna akademija Zahodnega Balkana v Črni gori, ki ji je RS v okviru pobude CEDC že izrekla podporo. Drugi predlog projekta pa obsega pomoč Črni gori pri upravljanju z zalogami konvencionalnega streliva (protipožarna zaščita skladišč, nadgradnja varnostne infrastrukture in

vzpostavitev sistema za sodobno in vzdržno upravljanje s strelivom), ki je še predmet preučitve in razprave.

6.2. Krepitev sodelovanja na področju varstva pred nesrečami

Dvostransko sodelovanje in nudenje reševalne pomoči ob naravnih in drugih nesrečah

Albanija

Minister za obrambo RS Marjan Šarec in minister za obrambo Republike Albanije Niko Peleshi sta v Bruslju, 13. junija 2024, podpisala sporazum med Vlado RS in Svetom ministrov Republike Albanije o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sporazum ureja sodelovanje na področju preprečevanja nesreč, pripravljenosti nanje in medsebojne pomoči ob nesrečah.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru EU projekta Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES).

Bosna in Hercegovina

RS je na podlagi zaprosila za mednarodno pomoč prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite Bosni in Hercegovini ob obsežnih poplavah zagotovila reševalno pomoč v obliki enote MUSAR in enote K9 reševalni psi, v obdobju od 6. - 11. oktobra 2024.

V okviru dvostranskega sodelovanja z Bosno in Hercegovino je 17. decembra 2024 potekal sestanek, na pobudo predstavnikov iz Bosne in Hercegovine, na temo naučenih lekcij iz poplav v RS v letu 2023 in poplav v Bosni in Hercegovini v letu 2024.

Črna gora

V okviru dvostranskega sodelovanja s Črno goro je bil 4. in 5. aprila 2024 izveden sestanek, na pobudo predstavnikov Črne gore, za izmenjavo izkušenj z vzpostavljanjem zračne flote v Črni gori in slovenske zračne flote. V okviru dvostranskega sodelovanja s Črno goro je bil 18. novembra 2024 izveden obisk v RS, na pobudo predstavnikov Črne gore, za izmenjavo izkušenj na področju usposabljanj.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru EU projekta Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES).

Kosovo

Aktivnosti so potekale v okviru EU projekta Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES).

Severna Makedonija

RS je na podlagi zaprosila za mednarodno pomoč prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite Republiki Severni Makedoniji ob obsežnih požarih 3x zagotovila pomoč iz zraka v obliki helikopterjev s člani enote, in sicer:

- 2 helikopterja - AS AL 532 Cougar Slovenske vojske in helikopter Augusta Westland AW 169 slovenske policije), 11 članov ekipe, v obdobju od 16. – 20. julij 2024;
- 1 helikopter - AS AL 532 Cougar Slovenske vojske, 7 članov ekipe, v obdobju od 1. – 5. avgust 2024;
- 1 helikopter - AS AL 532 Cougar Slovenske vojske), 8 članov ekipe, v obdobju od 10. -16. avgust 2024 do 16. 8. 2024.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru EU projekta Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES).

Srbija

Aktivnosti so potekale v okviru EU projekta Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES).

Sodelovanje v regionalnih pobudah

Sodelovanje z Albanijo, Bosni in Hercegovino, Črno goro, Severno Makedonijo in Srbijo je potekalo v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo (DPPI SEE). Izvedena sta bila 2 redna sestanka generalnih direktorjev članic pobude. 47. sestanek je potekal od 6. – 8. marca 2024 v Severni Makedoniji. 48. sestanek je potekal od 25. – 28. novembra 2024 v Turčiji.

Program usposabljanja za varstvo pred nesrečami za leto 2024 (Disaster Management Training Program - DMTP) z udeležbo predstavnikov iz RS, je bil izveden, kot sledi:

- 13. – 17. maj 2024, Srbija: osnovno usposabljanje za reševalne pse in vodnike reševalnih psov;
- 28. – 29. maj 2024, Srbija: delavnica na temo javno-privatnih partnerstev na področju obvladovanja tveganj nesreč;
- 24. – 26. september 2024, Bosna in Hercegovina: delavnica na temo priprave projektnih predlogov s področja VNDN in prijava na razpoložljiva EU sredstva;
- 19. – 21. november 2024, Hrvaška: delavnica na temo sistemov vodenja odziva na dogodke (ICS);
- 16. – 18. december 2024, RS: usposabljanje na temo obvladovanja stresa pri odzivanju na naravne in druge nesreče.

Iz sredstev pobude DPPI SEE so bile so-financirane tudi udeležbe na nekaterih drugih mednarodnih dogodkih s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, kot npr. udeležba na Evropskem forumu za zmanjšanje tveganj nesreč 2024 (EFDRR) oz. Regionalni platformi Evrope in Srednje Azije za zmanjševanje tveganja nesreč, od 5. – 8. novembra 2024 v Črni gori.

V skladu z Memorandumom o soglasju za institucionalni okvir je Uprava RS za zaščito in reševanje za delovanje DPPI SEE v letu 2024 kot letni prispevek namenila 25.000 EUR.

Projekt Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES)

V konzorciju za izvedbo projekta Uprava RS za zaščito in reševanje sodeluje z italijanskim Oddelkom za civilno zaščito, italijansko raziskovalno agencijo CIMA, švedsko Agencijo za zaščito in pripravljenost ter romunskim Generalnim inšpektoratom za izredne situacije, z namenom spodbude regionalnemu sodelovanju in izmenjavi dobrih praks z namenom približevanja zakonodaje držav upravičenk pravnemu redu EU ter postopnemu vključevanju v mehanizem Unije na področju civilne zaščite. Projekt se je uspešno zaključil v maju 2024.

Aktivnosti IPA FLOODS & FOREST FIRES:

- od 18. – 23. marca 2024 je potekala praktična vaja v Severni Makedoniji na temo gozdnih požarov, katere se je udeležila tudi slovenska državna Enota za hitre intervencije (EHI) v sestavi modula za gašenje požarov v naravnem okolju z vozili – GFFF-V (Ground Forest Firefighting with Vehicles). V enoto je bilo vključenih 49 pripadnikov s 16 vozili.

6.3. Krepitev sodelovanja na področju notranjih zadev

Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) z državami Zahodnega Balkana sodeluje skladno s sprejetimi Smernicami za delovanje RS do Zahodnega Balkana in sprejetimi strokovnimi prioritetami, ob upoštevanju širitvene strategije EU za Zahodni Balkan. Aktivnosti v letu 2024 so potekale na bilateralnem in regionalnem nivoju in so bile predhodno usklajene z državami prejemnicami pomoči.

Največji del regionalnih aktivnosti poteka v okviru Brdo procesa, v tem okviru je MNZ organiziralo tudi dvanajsto neformalno srečanje ministrov za notranje zadeve. Bilateralno sodelovanje je potekalo največ s Črno goro in Severno Makedonijo. V 2024 so bili ponovno napoteni policijske atašeji na veleposlaništva RS v Bosni in Hercegovini, Severni Makedoniji in Srbiji. V operativne aktivnosti Evropske agencije za mejno in obalno stražo (Frontex) je RS policiste napotila v Srbijo, Severno Makedonijo, Črno goro in Albanijo. Policisti so sodelovali tudi v misiji EULEX Kosovo in misiji UNMIK Kosovo.

V nadaljevanju so podrobneje navedene pomembnejše aktivnosti.

Proces Brdo

Dvanajsto neformalno srečanje ministrov za notranje zadeve Brdo procesa je potekalo 21. in 22. marca 2024 na Brdu pri Kranju. Udeležili so se ga ministri za notranje zadeve in drugi visoki predstavniki članic Brdo procesa, Avstrije, Italije in Madžarske, inštitucij EU ter mednarodnih in regionalnih organizacij. Izpostavili so nujnost krepitev boja proti tihotapljenju migrantov in poudarili pomen visoke ravni operativnega sodelovanja s sprotnim posredovanjem informacij. Ministri so pozvali k čim širši uporabi orodij, ki so na voljo v okviru EU aktivnosti, zlasti pa k tesnemu sodelovanju z agencijami Frontex, Europol in Agencijo za azil.

V okviru mreže nacionalnih koordinatorjev za boj proti trgovini z ljudmi so potekale redne aktivnosti. Junjsko srečanje koordinatorjev je bilo namenjeno tudi razpravi o trenutnih trendih in izzivih v regiji. Podprta je bila priprava nove strategije za naslednje petletno obdobje.

Drugo regijsko sodelovanje je potekalo predvsem v okviru Sekretariata konvencije o policijskem sodelovanju (PCCSEE), ki mu je RS predsedovala v prvi polovici 2024, ter z Mednarodnim centrom za razvoj migracijske politike (ICMPD). Sodelovanje je potekalo tudi z mednarodnimi organizacijami za varstvo pravic migrantov oziroma beguncev (UNHCR, IOM, UNICEF, Svet Evrope) v okviru njihovih aktivnosti na področju Zahodnega Balkana, ki so povezane s problematiko povečanega migracijskega toka.

Policija je v 2024 organizirala tri regionalne avdio-video konference za krepitev in usklajevanje aktivnosti za zmanjšanje nezakonitih migracij in preprečevanje tihotapljenja migrantov, na katerih so sodelovali predstavniki sosednjih držav in držav Zahodnega Balkana.

Bilateralno sodelovanje

Bilateralno sodelovanje je zelo pomembna in učinkovita oblika sodelovanja med državami. V skladu s sprejetimi prioritetami MNZ posveča še posebno pozornost bilateralnemu sodelovanju z državami Zahodnega Balkana, tako projektom s področja migracij in azila, kot tudi prenosu znanj in izkušenj na področju dela policije.

Albanija

Sodelovanje z Albanijo se je v 2024 okrepilo. Minister Poklukar se je julija v Tirani srečal z albanskim notranjim ministrom Ballo. Srečala sta se tudi generalna direktorja policij mag. Jušič in Rrumbullaku. V dolgoročne operativne aktivnosti agencije Frontex v Albaniji sta bila napotena dva slovenska policista.

Bosna in Hercegovina

Sodelovanje z Ministrstvom za varnost BIH je dobro. Oktobra je bil na Veleposlaništvu RS v Sarajevu ponovno napoten policijski ataše. Nacionalni forenzični laboratorij je od 27. do 29. maja 2024 gostil predstavnike mejne policije, službe za delo s tujci, ministrstva za zunanje zadeve in ministrstva za varnost. Sodelovanje je potekalo tudi v okviru delavnic Sarajevskega migracijskega dialoga.

Črna gora

Sodelovanje s Črno goro poteka dobro in se je v 2024 še okrepilo. Minister Poklukar se je z ministrom Šaranovićem srečal trikrat, marca na Brdu pri Kranju, julija v Podgorici in novembra v Ljubljani. Julija sta se v Podgorici srečala tudi generalna direktorja policij. Strokovnjaki policije so pričeli z aktivnostmi v okviru projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja Sektorska proračunska podpora/Integrirano upravljanje meja, ki se bo končal 2026. MNZ se vključuje tudi v tripartitni projekt vzpostavitve regionalnega Centra za kibernetiko in varnost na Zahodnem Balkanu. Slovenska policista sta sodelovala na usposabljanju črnogorskih interventnih in specialnih enot na Policijski akademiji v Danilovgradu. Decembra so bili na študijskem obisku na Centru za prekrškovne zadeve predstavniki črnogorske policije, na Nacionalnem forenzičnem laboratoriju pa izvedeno usposabljanje črnogorskega strokovnjaka za balistiko. V operativne aktivnosti agencije Frontex v Črni gori sta bila dolgoročno napotena dva slovenska policista in en policist kratkoročno.

Kosovo

Aprila so bili na dvodnevem študijskem obisku na Direktoratu za upravne notranje zadeve predstavniki kosovskih institucij, predstavljeno jim je bilo celovito področje prijave prebivališča in vloga Centralnega registra prebivalstva kot distribucijske baze. V 2024 so v misiji EULEX Kosovo sodelovali 3 policisti in v misiji UNMIK Kosovo 3 policisti.

Severna Makedonija

Sodelovanje s Severno Makedonijo je potekalo dobro. Minister Poklukar se je z ministrom Toškovskim srečal marca na Brdu pri Kranju. Generalni direktor policije mag. Jušič se je z direktorjem biroja za javno varnost Tasevskim srečal februarja v Ljubljani, z direktorjem Janevom pa dvakrat, septembra v Haagu in novembra v Ljubljani, ko je potekal tudi delovni obisk delegacije makedonske policije. Strokovnjaki MNZ nadaljujejo aktivnosti pri IPA projektu Krepitev vladavine prava v Severni Makedoniji in pri projektu Krepitev sistema upravljanja migracij in azila v Republiki Severni Makedoniji. Sodelovanje na področju dela helikopterskih in specialnih enot poteka dobro. Septembra je z delom na Veleposlaništvu RS v Skopju ponovno pričel policijski ataše. V operativne aktivnosti agencije Frontex v Severni Makedoniji sta bila dolgoročno napotena dva slovenska policista, kratkoročno pa 25 policistov.

Srbija

Sodelovanje s Srbijo poteka dobro, k temu prispeva tudi delovanje policijskega atašeja na Veleposlaništvu RS v Beogradu, ki je bil tja ponovno napoten marca. Maja sta se dva predstavnika srbske policije udeležila praktičnega dela kriminalističnega tečaja v Gotenici. Predstavniki slovenske policije so v Srbiji sodelovali na konferenci na temo nasilja v družini in na konferenci policijskih pogajalcev. V operativne aktivnosti agencije Frontex v Srbiji so bili dolgoročno napoteni štiri slovenski policisti, kratkoročno pa je bilo napoteno 18 policistov.

6.4. Krepitev sodelovanja na področju pravosodja

Ministrstvo za pravosodje (MP), vključno z vsemi deležniki pravosodja, se je v skladu z možnostmi odzvalo na prejete pobude sodelovanja s strani držav Zahodnega Balkana.

Ministrica za pravosodje Andreja Katič je oktobra preko avdio-video povezave nagovorila regionalno konferenco v Podgorici o modelu »samo ja pomeni ja« ter tako predstavila ozadje priprave in dejanske izvedbe spremembe Kazenskega zakonika, ki je uzakonil nov koncept dojemanja spolnih kaznivih dejanj po modelu "samo ja pomeni ja«.

Okrožna državna tožilstva in Specializirano državno tožilstvo RS (SDT RS) so v letu 2024 v kazenskih zadevah večkrat sodelovala z različnimi državami Zahodnega Balkana v obliki zaprosil za mednarodno pravno pomoč.

SDT RS je v letu 2024 z državami Zahodnega Balkana na povezovalni ravni sodelovalo preko dveh platform. Pred leti so se priključili Stalni konferenci tožilcev za organiziran kriminal, ki je s svojim delom pričela pod vodstvom predstavnikov Specializiranega tožilstva v Srbiji ter pod okvirom OVSE, misija Srbija. Letno srečanje Stalne konference je potekalo decembra na Dunaju. Obravnavali so aktualne teme v regiji, predvsem uporabo kriptiranih komunikacij (SKY ECC), digitalnih dokazov, delovanje temnega spleta (dark net), uporabe orodja Joint Investigation Team (JIT) ter si hkrati izmenjevali medsebojne izkušnje in kontakte.

V letu 2024 so se na SDT RS udeležili tudi dveh skupnih sestankov specializiranih tožilstev, ki sta potekala v Črni gori marca in septembra pod vodstvom Specializiranega tožilstva v Črni gori ter pod okriljem organizacije Chemonics in britanskega veleposlaništva v Črni gori. Obravnavali so aktualne teme v regiji, s poudarkom na pregonu organiziranega kriminala in pridobivanju dokazov iz kriptirane SKY ECC aplikacije ter izmenjali medsebojne izkušnje.

Vodja okrožnega državnega tožilstva v Krškem se je spomladi 2024 udeležil izobraževanja v Podgorici, ki ga je organiziralo Velika Britanija na temo ilegalnih migracij. Namestnica vodje Okrožnega državnega tožilstva v Kopru se je v septembru udeležila srečanja v okviru Focus Group tožilcev in sodnikov za Zahodni Balkan, ki ga je organizirala EUROJUST skupina za boj proti tihotapljenju migrantov, kjer je sodelovala s predstavitvijo in v diskusiji.

Vodja Okrožnega državnega tožilstva na Ptuj se je v oktobru udeležila Simulacijske vaje o izmenjavi informacij v realnem času o tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi na vzhodno sredozemski migracijski poti, ki je potekala na Ohridu pod okriljem Evropskega projekta EU4Fast IPA 2023, katerega so se udeležili tudi predstavniki policije in državnega tožilstva iz držav Zahodnega Balkana (Turčija, Grčija, Bolgarija, Severna Makedonija, Moldavija, Črna gora, Srbija, Albanija, Kosovo, BiH in RS).

Vrhovni sodnik mag. Matej Čujovič je v okviru European Judicial Training Network sodeloval pri projektu Training of Experts on EU Civil Law, kot snovalec programa, predavatelj in vodja izobraževanja za Srbijo in za Črno goro.

Vodja Službe za odnose z javnostmi mag. Jaša Vrabc je kot strokovnjak Komisije za učinkovitost sodstva Sveta Evrope (CEPEJ) sodeloval v projektu Sveta Evrope in EU v Bosni in Hercegovini HFIII: HF 4 – Strengthening the Efficiency and Quality of Justice in Bosnia and Herzegovina (BiHSEJ) s pregledom skladnosti komunikacijskih aktivnosti določenih sodišč Bosne in Hercegovine z dokumentom CEPEJ-a Guide on communication with the media and the public for courts and prosecution authorities. V letu 2025 bo predvidoma, kot strokovnjak Sveta Evrope, sodeloval pri svetovanju sodiščem v BiH glede izvedbe raziskav zadovoljstva javnosti z delovanjem sodišč.

Novembra je Vlada RS podala soglasje za sodelovanje MP v IPA projektu Krepitev vladavine prava v Črni gori (European Union Support to the Rule of Law (EUROL IV) in Montenegro). Cilj projekta je prispevati k učinkovitejšemu usklajevanju zakonodaje in drugih ukrepov s standardi EU v okviru pristopnega procesa Črne gore v EU na področju pravosodja in v skladu z novo širitveno metodologijo.

6.5. Krepitev sodelovanja na področju javne uprave, informacijske varnosti, digitalne preobrazbe in varovanja tajnih podatkov

Albanija

- Delegacija državne ministrice za podjetništvo in poslovno okolje in državne ministrice za javno upravo in boj proti korupciji:

V mesecu februarju 2024 je bilo Ministrstvo za javno upravo (MJU) zaproseno za sodelovanje na študijskem obisku albanske delegacije, ki sta jo zastopali državna ministrica za podjetništvo in poslovno okolje Delina Ibrahimaj in državna ministrica za javno upravo in boj proti korupciji Adea Pirdeni. Prvi dan se je minister za javno upravo, mag. Franc Props, srečal z albansko ministrico za podjetništvo in poslovno okolje. Naslednji dan se je minister za javno upravo srečal z albansko državno ministrico za javno upravo in boj proti korupciji.

Bosna in Hercegovina

- Delegacija predstavnikov Generalnega sekretariata Vlada Federacije BiH, Službe za zakonodajo BiH, Ministrstva za pravosodje BiH in Ministrstva za gospodarstvo in podjetništvo Republike Srbske:

V začetku marca 2024 je bil organiziran študijski obisk ob podpori ReSPA (Regionalne šole za javno upravo), ki spodbuja razvoj javne uprave na Zahodnem Balkanu. Obisku so se pridružili predstavniki Generalnega sekretariata BiH, njihove Službe za zakonodajo, Ministrstva za pravosodje BiH in Ministrstva za ekonomijo in podjetništvo Republike Srbske. Tema srečanja je bila predstavitev sistema ocene učinkov predpisov (angl. Regulatory Impact Assessment) kot sestavnega dela zakonodajnega procesa oziroma oblikovanja politik v RS.

- Delegacija ministra za pravosodje Federacije BiH:

V sklopu študijskega obiska delegacije BiH, pod vodstvom ministra za pravosodje Federacije BiH Vedrana Škobića, na Ministrstvu za digitalno preobrazbo. 23. aprila 2024 je predstavnik MJU delegaciji podrobneje opisal sistem upravnih enot in njihovo organiziranost.

- Obisk Agencije za javna naročila BiH:

Predstavniki MJU so gostili kolege iz bosanske Agencije za javna naročila. Teme pogovorov so bile: približevanje EU, prenos direktiv v nacionalni pravni red in pomembnost razvoja informacijskih orodij v javnem naročanju.

- Obisk Inšpekcijske uprave Federacije BiH:

10. decembra 2024 je potekal obisk delegacije Inšpekcijske uprave Federacije BiH. Delegacijo je sestavljalo 10 glavnih inšpektorjev in direktorica Ivana Prvulović. MJU je pozval vse relevantne inšpektorate k sodelovanju v času obiska. Delegacijo je zanimalo zlasti načrtovanje inšpekcijskih pregledov, poročanje, analize tveganja in inšpekcijske prakse z različnih področij pristojnosti.

Kosovo

MJU je konec novembra gostilo predstavnike kosovske Agencije za centralno naročanje. V ospredju so bile naslednje teme: izvajanje skupnega javnega naročanja, različni predmeti naročanja, ki se izvajajo, zanimalo so jih tudi delovno-intenzivne storitve, kot je skupno naročilo za čiščenje in varovanje za centralizirane državne organe.

Severna Makedonija

- Študijski obisk na pobudo OVSE:

V novembru 2024 je MJU na pobudo Misije OVSE (Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi) v Skopju organiziral študijski obisk delegacije iz Severne Makedonije. Namen srečanja je bil izmenjava izkušenj in mnenj, predvsem glede izvajanja nadzora nad lokalno samoupravo v RS ter sodelovanja med državnimi organi in občinami.

- Srečanje ministra za javno upravo RS z ministrom Severne Makedonije za lokalno samoupravo:

Novembra 2024 se je minister za javno upravo mag. Franc Props v okviru študijskega obiska delegacije Severne Makedonije na Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj srečal z ministrom Severne Makedonije za lokalno samoupravo Zlatkom Perinskim. Namen srečanja je bila predstavitev delovanja enote za lokalno samoupravo na MJU.

Srbija

MJU je konec novembra gostio predstavnike Državne revizijske komisije Republike Srbije.

2. in 3. 12. 2024 je MJU gostilo direktorja srbske Službe za upravljanje s kadri.

Sodelovanje pod okriljem ReSPA:

Januarja 2024 se je predstavnik MJU udeležil sestanka programskega odbora ReSPA, ki je potekal v Skopju, Severni Makedoniji. Predstavitev je zajemala temo razvoja kadrov in menedžmenta v javni upravi.

Aprila 2024 je v Beogradu potekala mednarodno regijska konferenca glede modernizacije in izzivov pri upravljanju s človeškimi viri v javni upravi. Predstavniki MJU so predstavili izzive na področju uslužbenskega sistema, s katerimi se RS trenutno sooča.

Skupna konferenca ReSPA in MJU

2. in 3. oktobra 2024 je v Ljubljani potekala skupna konferenca v organizaciji ReSPA in MJU RS. Udeleženci konference so bili javni uslužbenci držav članic ReSPA in povabljeni javni uslužbenci, ki se s tematiko konference ukvarjajo v organih slovenske državne uprave. O strateškem vodenju in državni upravi prihodnosti so razpravljali ministri za javno upravo držav članic ReSPA (Srbija, Severna Makedonija, Kosovo, Črna gora) in minister za javno upravo RS mag. Franc Props.

Ministrstvo za digitalno preobrazbo (MDP)

MDP je v letu 2024 obdržalo dobro sodelovanje z državami Zahodnega Balkana. Izvedene so bile dvostranske izmenjave s predstavniki Črne gore, Bosne in Hercegovine ter Severne Makedonije.

Črna gora

16. in 17. maja 2024 se je na MDP mudila delegacija z Ministrstva za javno upravo Črne gore. Namen obiska je bila seznanitev njihovih strokovnjakov s slovensko organizacijsko strukturo in upravljanjem na področju digitalne identitete, storitev zaupanja, eUprave, dokumentarnega sistema javne uprave in e-plačil. Delegacija Črne gore je na Pošti Slovenije obiskala Digi info točko, kjer so jim predstavili, kako RS svojim državljanom nudi pomoč pri uporabi digitalnih javnih storitev.

Bosna in Hercegovina

22. in 23. aprila 2024 je MDP gostilo delegacijo Federacije BiH. Predstavniki Ministrstva za digitalno preobrazbo in Ministrstva za javno upravo BiH so v času obiska delegaciji predstavili pravni in institucionalni okvir za digitalizacijo javne uprave v RS; korake in prednostne naloge pri uvajanju digitalnih tehnologij v delo javne uprave; pravni okvir, vzpostavitev in delovanje enotnih upravnih točk (fizičnih in virtualnih); ključne parametre za načrtovanje in financiranje procesa digitalizacije. Delegacijo je spremljal minister za pravosodje Federacije BiH Vedran Škobić, ki je opravil bilateralni srečanja z ministrico za digitalno preobrazbo dr. Emilijo Stojmenovo Duh in ministrico za pravosodje Andrejo Katič.

Državna sekretarka dr. Aida Kamišalić Latifić se je 22. in 23. maja 2024 udeležila Sarajevskega poslovnega foruma, mednarodne investicijsko-poslovne konference, kjer je sodelovala v razpravi Prehod na digitalno tehnologijo (Going digital). Glavne teme razprave so bile digitalna preobrazba, sodelovanje BiH v programu Digitalna Evropa, digitalna identiteta, prihodnost povezovanja pametnih mest in inteligentne infrastrukture.

Državna sekretarka dr. Aida Kamišalić Latifić se je 20. novembra 2024 v Sarajevu udeležila konference Digitalna preobrazba v Federaciji BiH: uspešni primeri za boljšo javno upravo. Dogodek sta v okviru projekta e-Uprava v Bosni in Hercegovini organizirala Agencija ZDA za mednarodni razvoj (USAID) in Zvezno ministrstvo za pravosodje Federacije BiH. Na konferenci je državna sekretarka sodelovala na panelu, kjer je predstavila strateški in pravni okvir digitalizacije s primeri dobrih praks v RS.

Severna Makedonija

Septembra 2024 je ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh opravila bilateralno srečanje z g. Stefanom Andonovskim, ministrom za digitalno preobrazbo Severne Makedonije. Namen srečanja je bila poglobitev sodelovanja med državama na področju digitalizacije.

Urad Vlade RS za informacijsko varnost (URSIV)

Strokovnjaki URSIV so sodelovali v okviru diagnoze kibernetске odpornosti in pri individualnih delavnicah za države Zahodnega Balkana na prvi regionalni konferenci v okviru Centra za kibernetско zmogljivost na Zahodnem Balkanu (WB3C), ki so jo 11. in 12. junija 2024 v Podgorici organizirale RS, Francija in Črna gora.

URSIV se je udeležil Konference o kibernetски varnosti v Tirani na temo izzivov in priložnosti kibernetске varnosti na Zahodnem Balkanu, ki sta jo organizirala Evropska komisija in Svet za regionalno sodelovanje (RCC). Na dogodku so strokovnjaki razpravljali o pomenu kibernetске varnosti v regiji ter iskanju rešitev za večje sodelovanje in zaščito pred naraščajočimi grožnjami. Konferenca je omogočila izmenjavo izkušenj in krepitev regionalnih povezav.

Ob robu BSF (2. - 3. septembra 2024) je URSIV izvedel bilateralna srečanja s predstavniki Zahodnega Balkana, med drugim z ministrom za digitalno preobrazbo Severne Makedonije Stefanom Andonovskim.

URSIV je sodeloval na 4. mednarodnem grozdu na področju kibernetске varnosti, ki ga je organizirala Ukrajina s partnerji iz zasebnega sektorja, 27. novembra. Na interaktivni vaji Ujemi zastavo (Capture the flag) pod naslovom Regijski kibernetски ščit, so sodelovali predstavniki Ukrajine, RS, Moldavije, Bosne in Hercegovine, Kosova, Severne Makedonije, Črne gore in Albanije. Istega dne je potekala tudi namizna vaja z naslovom Strategije kibernetске odpornosti, ki je simulirala več kibernetских kriznih dogodkov.

V okviru WB3C je URSIV organiziral dve usposabljanji za države Zahodnega Balkana. Na obeh usposabljanjih so bili udeleženci iz vseh šestih držav Zahodnega Balkana, znanje pa so predajali strokovnjaki iz RS, Francije, ZDA, Grčije, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Kosova. Prvi trening je potekal od 1. - 2. oktobra 2024 na temo Strokovnjakinje v kibernetiki. Osredotočil se je na izzive, s katerimi se ženske soočajo v tem poklicu. Udeleženke so obravnavale pomembnost mentorskega dela, izobraževanja in povečanja spolne raznolikosti v kibernetски varnosti. Drugi trening se je odvijal od 6.- 7. novembra 2024 na temo Nove tehnologije v kibernetски varnosti. Delavnica je bila posvečena razvoju kibernetске varnosti, s posebnim poudarkom na tem, kako lahko nastajajoče tehnologije izboljšajo digitalno varnost na Zahodnem Balkanu. Glavne teme so vključevale kvantno kriptografijo in umetno inteligenco.

Direktor URSIV se je 9. decembra 2024 udeležil uradnega odprtja prostorov WB3C v Podgorici.

Urad Vlade RS za varovanje tajnih podatkov

Urad Vlade RS za varovanje tajnih podatkov kontinuirano sodeluje z državami na Zahodnem Balkanu tako v okviru regijskega kot tudi multilateralnega in bilateralnega povezovanja.

Svet za regionalno sodelovanje – Regional Cooperation Council (RCC):

Urad se je septembra 2024 udeležil letne mednarodne konference na direktorskem nivoju skupine RCC SEENSA v Bolgariji.

Multilateralne aktivnosti – Nacionalni varnostni organi šestih držav (6S NSA):

Po petih letih predaha je Urad organiziral srečanje direktorjev Nacionalnih varnostnih organov Bosne in Hercegovine, Črne gore, Makedonije, Srbije, Hrvaške in RS, ki je bilo začasno zamrznjeno. Tema srečanja je bila Tajni podatki v pravosodju in sodnih postopkih.

Programi dvostranske pomoči državam pristopnicam - DTP:

V okviru približevanja držav Zahodnega Balkana k EU Urad aktivno sodeluje v procesih dvostranske tehnične pomoči. V letu 2024 je bil izveden drugi del regionalnega projekta DTP, katerega namen je krepitev pravne podlage za varovanje tajnih podatkov in nivo varovanja tajnih podatkov. V februarju 2024 je bilo izpeljano strokovno-tehnično izobraževanje in usposabljanje nacionalnih varnostnih organov v Severni Makedoniji in v Črni gori, čemur je aprila 2024 sledilo strokovno-tehnično izobraževanje in usposabljanje nacionalnih organov Črne gore v RS. V mesecu juniju 2024 je bil izpeljan še zaključni del projekta DTP, in sicer strokovno-tehnično izobraževanje in usposabljanje nacionalnih organov Severne Makedonije v RS.

Bilateralno sodelovanje

Direktor Urada je bil v decembru 2024 na delovnem obisku pri direktorju Direktorata za zaščito tajnih podatkov Črne gore.

RS ima sklenjene bilateralne sporazume o izmenjavi in varovanju tajnih podatkov z vsemi državami Zahodnega Balkana razen s Kosovom. Urad je vzpostavil stike z NSA Kosovo in jim sporočil interes za začetek pogajanj za sklenitev varnostnega sporazuma.

7. Okrepitev in razvoj prometnih in energetskih povezav ter krepitev sodelovanja na področju okolja in prostora

7.1. Krepitev sodelovanja na področju infrastrukture

Ministrstvo za infrastrukturo (MZI) je v letu 2024 nadaljevalo z dobrim sodelovanjem z državami Zahodnega Balkana, predvsem v okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo (BiH, Črna gora in Srbija) in izvajanja Strategije za Jadransko-jonsko regijo (BiH, Črna gora, Srbija, Albanija in Severna Makedonija). Poleg tega se je nadaljevalo dobro sodelovanje s Stalnim sekretariatom Prometne skupnosti, katerega osnovna naloga je pomoč regionalnim partnerjem pri izvajanju reform in projektov prometne politike na območju Zahodnega Balkana.

Bilateralno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana

V letu 2024 ni bilo uradnih bilateralnih srečanj na visokem nivoju. Ministrica za infrastrukturo RS, Alenka Bratušek je na neformalni večerji ob robu ministrskega srečanja v okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo opravila neformalne razgovore s srbskim ministrom za gradbeništvo, promet in infrastrukturo Goranom Vesićem ter črnogorsko ministrico za promet Majo Vukičević.

Multilateralno sodelovanje

22. oktobra 2024 je RS v sodelovanju z Republiko Srbijo na Bledu gostila prvo ministrsko srečanje za 14 držav članic Strategije EU za Podonavsko regijo (EUSDR) z namenom podpreti skupno stališče v

zvezi s pristopom do izvajanja prometne politike na nivoju te makro-regije, ki bo doprinesla k izboljšanju povezljivosti in nadaljnem razvoju trajnostnih oblik odvijanja prometa.

Udeleženci so obravnavali številna odprta vprašanja v zvezi s tem, da bi bil promet v vseh državah makro-regije konkurenčen, atraktiven, varen in predvsem tudi okolju bolj prijazen. Poleg teme povezljivosti v smeri trajnostne infrastrukture in čistejšega prometa, so obravnavali tudi vprašanja načina financiranja prometne infrastrukture, v skladu z evropskimi standardi, določenimi v Uredbi EU o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T), ki je bila sprejeta junija 2024.

Ob koncu ministrskega zasedanja so predstavniki držav članic Podonavske makro-regije, sprejeli skupno ministrsko izjavo, s katero so izrazili enakovredno podporo razvoju vseh oblik prevozov ter še posebej tistih, ki prispevajo k čistejšemu okolju npr. železniškemu prometu. Ob tem so se zavzeli za vzdrževanje in izgradnjo odporne prometne infrastrukture, izboljšanje cestnoprometne varnosti ter pozvali k uvajanju trajnostne mobilnosti v urbanih središčih. Poleg tega pa so s skupno izjavo pozvali k zavedanju po potrebi dvojne uporabe prometne infrastrukture (za civilne in vojaške namene), ki je na voljo ter obsodili agresijo na Ukrajino in uničevanje prometne infrastrukture na njenem ozemlju.

3. decembra 2024, je v Ljubljani potekala 8. konferenca Prometni dnevi Podonavja 2024 z naslovom Spodbujanje trajnostnega prometa in povezljivosti. Konferenco sta otvorila Andrej Rajh, državni sekretar ministrstva za infrastrukturo, in Aleksandar Banjac, pomočnik srbskega ministra za gradbeništvo, promet in infrastrukturo. Predstavitve 23 govornikov in razprave z udeleženci so bile osredotočene na: makroregionalno povezljivost, nove trende v železniškem prometu in projekte z dodano vrednostjo za makroregijo.

Na strokovnem področju se je nadaljevala koordinacija aktivnosti na področju kopenskega in zračnega prometa v okviru Podonavske strategije (EUSDR) ter kopenskega in pomorskega prometa v okviru Jadransko-jonske strategije (EUSAIR), kot tudi spremljanje aktivnosti v povezavi z aktivnostmi stalnega sekretariata Transportne pogodbe med EU in državami Zahodnega Balkana.

TEN-T omrežje: nov Zahodno balkanski – vzhodno mediteranski prometni koridor

18. julija 2024 je v veljavo stopila zgoraj omenjena Uredba TEN-T, ki med drugim zakonsko določa tudi novi zahodnobalkansko-vzhodnosredozemski koridor (WBEM). WBEM povezuje srednjeevropske države članice s pristanišči Jadranskega in vzhodnega Sredozemskega morja prek Zahodnega Balkana. Poteka skozi osem držav članic EU: Avstrijo, RS, Hrvaško, Madžarsko, Bolgarijo, Grčijo, Ciper in Italijo ter Srbijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro, Kosovo, Albanijo in Severno Makedonijo. Uredba TEN-T predvideva tudi združitev WBEM z Alpsko – zahodno balkanskim tovornim železniškim koridorjem, katerega izvršni odbor vodi Ministrstvo za infrastrukturo.

Strategija EU za Podonavsko regijo (EUSDR) – Prednostno področje 1b (izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti)

V okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo je bila RS, skupaj s Srbijo, že leta 2011 zaupana koordinacija dela na prednostnem področju 1b - Izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti – cestne, železniške in zračne povezave. Poleg aktivnosti, ki so bile izvedene v preteklih letih, so bile v letu 2024 osrednje naloge:

- revizija seznama infrastrukturnih projektov z dodano vrednostjo za makroregijo in določitev strateških projektov;
- nadaljevanje podpore pripravam na vzpostavitev novega železniškega tovornega koridorja med Črnim morjem in severnim Jadranom (Konstanca – Budimpešta – Beograd – Zagreb – Ljubljana – Koper) in nadaljevanje dela na obstoječih multimodalnih koridorjih;
- organizirana sta bila dva sestanka Usmerjevalne skupine EUSDR PA1b;
- potekalo je obveščanje vseh zainteresiranih preko spletnih strani in aktivno sodelovanje na dogodkih;

- pripravljeno je bilo redno poročilo za Evropsko komisijo o rezultatih dela.

Strategija EU za Jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) – 2. steber (promet in energija)

V okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo MZI aktivno sodeluje v okviru tematske usmerjevalne skupine 2 (promet in energija), ki se osredotoča na tri teme: 1 - Pomorski promet, 2 - Intermodalne povezave z zaledjem in 3 - Energetska omrežja. Osrednja aktivnost v 2024 na področju prometa je bila izdelava osnovnega načrta EUSAIR za promet, ki bo predvidoma dokončan v letu 2025. Glavni načrt bo zajemal pregled prometa v makroregiji in bo predvidoma določal splošna načela za razvoj trajnostnega prometa in mobilnosti v jadransko-jonski makro-regiji.

7.2. Krepitev sodelovanja na področju okolja, podnebja in energije

Sodelovanje na področju okolja in podnebnih sprememb

Februarja 2024 je črnogorski minister za turizem in okolje obiskal Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (MOPE), kjer se je na bilateralnem srečanju z ministrom Bojanom Kumrom osredotočil na ključne teme sodelovanja. RS so izpostavili kot pomembno partnerico pri vključevanju Črne gore v EU ter kot zgled na področju zelenega prehoda. Razprava je vključevala izmenjavo slovenskih izkušenj pri upravljanju odpadkov, ob tem pa so pohvalili tudi uspešno sodelovanje med Eko skladoma obeh držav. Ministroma sta poudarila odlično dosedanje sodelovanje in izrazila potrebo po njegovi nadaljnji krepitvi, zlasti na področju varstva okolja in podnebnih sprememb.

Konec oktobra 2024 je MOPE gostil švedsko agencijo in predstavnike občin iz regije Krajina (Bosna in Hercegovina – BiH) na študijskem obisku. Namen je bil spoznati slovenske prakse pri prilagajanju podnebnim spremembam ter vključevanju državljanov in civilne družbe, z namenom prenosa teh pristopov v lokalne skupnosti v BiH.

Mednarodno razvojno sodelovanje MOPE

MOPE iz sredstev Sklada za podnebne spremembe financira razvojni projekt Krepitev zmogljivosti javnih uslužbencev na Zahodnem Balkanu za hitrejši zeleni prehod. Projekt (2024–2026) se osredotoča na trajnostno financiranje, podnebno poročanje, obvladovanje tveganj in krepitev institucionalnih sposobnosti. Z delavnicami, usposabljanji in študijskimi obiski bo MOPE usposobilo javne uslužbence na Zahodnem Balkanu, da bodo javne institucije sposobne izvesti systemske spremembe za zeleni prehod. Izvajalec razvojnega projekta je CEF (Center of Excellence in Finance).

Decembra 2024 je minister Bojan Kumer v Podgorici podpisal pismo o nameri za izvedbo razvojnega projekta, namenjenega spodbujanju energetske učinkovitosti in e-mobilnosti v Črni gori. Projekt bo med letoma 2024 in 2026 podpiral izvajanje letnih programov Eko fonda Črne gore s sofinanciranjem javnih razpisov za subvencije za nakup električnih vozil, postavitve polnilnih postaj in izboljšanje energetske učinkovitosti. Cilji projekta vključujejo zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, izboljšanje kakovosti zraka ter krepitev trajnostne mobilnosti in energetske učinkovitosti. Sofinanciranje bo zagotovljeno iz Sklada za podnebne spremembe RS.

MOPE je kot sofinancer treh projektov CMSR (Center za mednarodno sodelovanje in razvoj) na Zahodnem Balkanu, prenesel na MZEZ sredstva za projekte, ki obravnavajo vsebinsko področje podnebnega blaženja/prilagajanja, in sicer: izboljšanje energetske učinkovitosti v javnih zgradbah (Aracinovo, Severna Makedonija); vzpostavitev kompostne sheme v občini Kamenica (Kosovo); izgradnja bioplinske elektrarne na odlagališču komunalnih odpadkov Možura (Bar, Črna gora). S temi projekti so bili v letu 2024 doseženi pomembni koraki, nadaljevanje in zaključek pa se pričakuje v letu 2025, kar bo prispevalo k trajnostnemu razvoju in podnebni odpornosti regije.

Sodelovanje na področju meteorologije in hidrologije

Agencija RS za okolje (ARSO) gosti Regionalni instrumentacijski center v okviru Svetovne meteorološke organizacije (WMO RIC), ki pomaga meteorološkim službam v regiji pri zagotavljanju kakovosti meritev, vključno s sledljivostjo meteoroloških standardov, kar je še posebej pomembno z vidika spremljanja podnebnih sprememb. Mehanizmi, ki se uporabljajo pri zasledovanju tega cilja, so: zagotavljanje sledljivosti referenčnih standardov meteoroloških služb, organizacija delavnic na področju metrologije in merilne infrastrukture, organizacija medlaboratorijskih primerjav, organizacija primerjav z uporabo umerjevalnega kompleta prenosnih standardov. V letu 2024 je ARSO zagotovil sledljivost referenčnih etalonov za temperaturo, zračni tlak in relativno vlažnost na mednarodno raven srbskemu Republiškem hidrometeorološkemu zavodu, s katerim redno sodelujejo že več kot desetletje.

Center za upravljanje suše v Jugovzhodni Evropi (DMCSEE), ki deluje pod okriljem ARSO, je v letu 2024 izvajal redno obveščanje partnerjev o stanju suše v regiji preko biltena DMCSEE (Drought Bulletin) ter aktivno sodeloval pri EU in drugih projektih povezanih s sušnimi vsebinami (projekta X-RISK-CC in Clim4Cast), kjer izpopolnjuje metodologije in pristope sušnega monitoringa. Izsledke preko različnih dogodkov prenaša v JV regijo in tudi širše. MOPE bo skupaj z ARSO februarja 2025 organiziral ministrsko konferenco, ki bo v tehničnem delu obravnavala temo monitoringa in upravljanja suše v jugovzhodni Evropi. Za namen priprav na konferenco je bil novembra 2024 v Ljubljani organiziran sestanek strokovnjakov DMCSEE skupaj s projektom Clim4Cast, kjer so bila oblikovana ključna izhodišča za tehnični del konference, ki bo potekal v okviru ministrske konference februarja 2025. Namen tehničnega dela konference je oblikovanje ukrepov za poživitev delovanja DMCSEE. V sodelovanju s Svetovno meteorološko organizacijo (WMO) in ICPDR, DMCSEE sodeluje tudi pri popisu stanja sušnega monitoringa na območju JV Evrope.

ARSO je bil tudi v letu 2024 eden od izvedbenih partnerjev v projektu Svetovne meteorološke organizacije (WMO), katerega namen je vzpostavitev Posvetovalnega sistema za zgodnje opozarjanje na mnogotere vremensko pogojene nevarnosti v Jugovzhodni Evropi (SEE-MHEWS-A). V projekt so vključene tudi državne meteorološke in hidrološke službe Zahodnega Balkana in Evropski center za srednjeročne napovedi vremena (ECMWF). V okviru projekta je ARSO vzpostavil sistem za numerično napovedovanje vremena (ALADIN) za celotno regijo Jugovzhodne Evrope v visoki ločljivosti 2,5 km, ter pripravil prilagoditev teh rezultatov za potrebe hidrološkega modeliranja in napovedovanja poplav. ARSO skrbi za nemoteno delovanje omenjenega modelskega sistema v okviru lastne informacijske infrastrukture na ECMWF in bo s temi aktivnostmi nadaljeval tudi v letu 2025.

Sodelovanje na področju energije

MOPE je maja 2024 organiziralo ministrsko konferenco SEEnergy (South-Eastern Energy Conference), ki so se je udeležili ministri in visoki predstavniki držav Zahodnega Balkana. Konferenca se je osredotočala na energetske prehode in sodelovanje v jugovzhodni Evropi, s poudarkom na obnovljivih virih energije, postopnem opuščanju premoga ter zeleni prihodnosti, skladno z EU-jem in Zeleno agendo za Zahodni Balkan.

Makroregionalne strategije

MOPE v sodelovanju z državami Zahodnega Balkana na področju energije deluje v okviru Podonavske in Jadransko-jonske makroregionalne strategije, ki sta del makroregionalnih strategij EU. Delo delovnih teles za energijo je osredotočeno predvsem na podporo državam makroregije pri njihovih prizadevanjih za izvedbo energetskega prehoda.

Pogodba o Energetski skupnosti, sklenjena med EU in državami Zahodnega Balkana

MOPE je tudi v 2024 aktivno spremljal izvajanje Pogodbe o energetski skupnosti.

Pobuda za energetska povezovanje v Srednji in Jugovzhodni Evropi (CESEC)

MOPE je v letu 2024, skladno z interesi, ki so povezani z realizacijo projektov, pri katerih je udeležen, spremljal vse aktivnosti in se redno udeleževal srečanj.

7.3. Krepitev sodelovanja na področju varstva narave, celostnega upravljanja z vodami, obalo in morjem ter sevalne in jedrske varnosti

Sodelovanje na področju varstva narave

V letu 2024 se je nadaljevalo sodelovanje z državami Zahodnega Balkana na področju velikih zveri, in sicer v okviru projekta, ki ga je financiral program svetovalne pomoči nemškega zveznega Ministrstva za okolje in Evropske komisije. Projekt želi vzpostaviti platformo, ki bi podpirala čezmejno upravljanje velikih zveri v Dinaridih, na Balkanu in gorovju Pindos.

Sodelovanje na področju celostnega upravljanja z vodami, obalo in morjem

RS je v času od 4. do 8. decembra 2023 organizirala 23. zasedanje držav pogodbenic Barcelonske konvencije in njenih protokolov (COP 23). Pogodbenice (med njimi BiH, Črna gora in Albanija) so sprejele več pomembnih zavez za zaščito sredozemskega morja ob vse večjem vplivu podnebnih sprememb, zmanjševanju biotske raznovrstnosti in onesnaženju. V ospredju COP 23 je bila vključenost mladih v procese odločanja. Sprejeta je bila Portoroška ministrska deklaracija, s katero so se ministri sredozemskih držav zavezali k učinkovitejšemu izvajanju globalnih in regionalnih okoljskih sporazumov. Sprejetih je bilo več pravno zavezujočih odločitev za varovanje sredozemskega morja, države pa so soglasno podprle ustanovitev novega regionalnega raziskovalnega centra za podnebne spremembe s sedežem v Turčiji.

RS kot predsedujoča COP 23 in Biroju Barcelonske konvencije (v dvoletnem obdobju od 2023 do 2025) je v letu 2024 organizirala mednarodno omizje Od izvira do morja, s ciljem ustvarjanja sinergij s povezovanjem regionalnih programov Konvencije o varstvu reke Donave, Konvencije o varstvu Črnega morja in Barcelonske konvencije za zmanjšanje pritiskov in vplivov na obalne in velike morske ekosisteme ter za povečanje odpornosti in trajnostno rabo vodnih in morskih virov. Tovrstni mednarodni dogodki predstavljajo med drugim tudi podporo državam Zahodnega Balkana pri njihovem vključevanju v EU na področjih varstva morskega okolja, celostnega upravljanja z vodami in modrega gospodarstva.

Potekale so tudi številne aktivnosti v okviru stebra Kakovost okolja/TSG 3 Strategije EU za jadransko-jonsko makroregijo (EUSAIR), ki ga vodi RS skupaj z BiH, in ki prispevajo k izvajanju čezmejno usklajenih ukrepov za preprečevanje onesnaženja zaradi nesreč na morju (rezultati projekta NAMIRS) in k uveljavljanju sodobne metode povezovanja Prostorskega načrtovanja obale in morja (ICZM/MSP).

Posebna pozornost je bila v letu 2024 namenjena tudi krepitvi čezmejnega in subregionalnega sodelovanja v mednarodnem porečju Save, ki poteka na podlagi izvajanja Okvirnega sporazuma o Savskem bazenu. Sodobni in učinkovit Sistem zgodnjega opozarjanja pred poplavami (Sava Flood Warning System/SFWS), s sedežem v RS, predstavlja konkreten ukrep, ki povečuje odpornost in varnost ljudi pred poplavami na območju Zahodnega Balkana in je eden od prvih te vrstne v mednarodnem porečju, ki temelji na upoštevanju pomena zelene infrastrukture oziroma na ekopovezljivosti za krepitev vloge ekološko pomembnih območij na čezmejni ravni pri načrtovanju prostorskega razvoja z uporabo Modrih in Zelenih koridorjev. V letu 2024 so bile izvedene številne aktivnosti za nadgradnjo tega sistema tudi z obeti mednarodne finančne podpore.

RS je nudila tudi strokovno pomoč predstavnikom nacionalne koordinacijske skupine za pripravo vloge BiH za pridobitev sredstev iz Solidarnostnega sklada EU (SSEU) zaradi posledic, ki so jih povzročile poplave 4. oktobra 2024 v BiH.

Sodelovanje na področju sevalne in jedrske varnosti

Uprava RS za jedrsko varnost (URSJV) je v letu 2020 začela s pomočjo upravnemu organu za jedrsko in sevalno varnost BiH, ki je potekala v okviru instrumenta pomoči tretjim državam na področju jedrske varnosti (INSC – Instrument for Nuclear Safety Cooperation). Cilj tega projekta je bil pomagati upravnemu organu BiH pri uskladitvi pravnega reda na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki pravnim redom EU, predvsem pa pomoč pri izdaji dovoljenj za centralno skladišče za radioaktivne odpadke, kot tudi okrepiti zmogljivosti upravnega organa na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki. URSJV je v projektu sodeloval pri pregledu in predlogih dopolnitev obstoječe zakonodaje v zvezi z inšpekcijskimi postopki, licenciranjem, uporabo radioaktivnih virov in ravnanjem z radioaktivnimi viri neznanega izvora, pri pripravi načrta usposabljanja osebja upravnega organa za področje ravnanja z radioaktivnimi odpadki.

Trajanje projekta je bilo iz prvotnih 36 mesecev (do 31. januarja 2023) skupaj podaljšano do 31. maja 2024, ko se je projekt tudi uradno zaključil. URSJV je izvedla vse vsebinske naloge, ki so ji bile dodeljene in se julija 2024 udeležila še zaključnega sestanka projekta.

8. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva in zdravstva ter na področju dela, družine in socialnih zadev

8.1. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva, razvoja podeželja, gozdarstva, ribištva in varne hrane

Regionalno sodelovanje na Zahodnem Balkanu

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) od leta 2007 aktivno sodeluje v Regionalni stalni delovni skupini za razvoj podeželja v jugovzhodni Evropi (SWG RRD). RS ima v tej skupini status opazovalke. Poleg RS so opazovalke še Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Italija, Nemčija, Madžarska, Avtonomna pokrajina Vojvodina, Moldavija, Ukrajina in Francija (od 2023).

Sodelovanje MKGP v tej skupini predstavlja odlično priložnost za izmenjavo mnenj o napredku držav Zahodnega Balkana pri prevzemanju skupne kmetijske politike EU in približevanju regije k EU. Ministrstvo sodeluje na tehnični ravni ter na politični ravni na zasedanjih ministrov za kmetijstvo jugovzhodne Evrope. Leta 2024 se je ministrstvo udeležilo 24. foruma o kmetijski politiki, ki je potekal junija na Jahorini v Bosni in Hercegovini. Poudarek slovenskega sodelovanja je na regionalnem povezovanju držav Zahodnega Balkana z EU, uresničevanju ciljev Zelene Agende za Zahodni Balkan ter prevzemanju skupne kmetijske politike EU.

Zadnje srečanje MKGP z delovno skupino SWG RRD je bilo v okviru udeležbe državnega sekretarja Ervina Kosija na 18. srečanju kmetijskih ministrov iz jugovzhodne Evrope, ki je potekalo 24. septembra 2024 v Skopju. Decembra 2024 je MKGP gostilo 22 predstavnikov NIPAC (nacionalnih IPA koordinatorjev) iz šestih držav Zahodnega Balkana v okviru študijskega obiska, ki je bil del nemškega projekta GIZ RCEI. Obisk je bil namenjen predstavitvi ključnih evropskih skladov za izvajanje skupne kmetijske in ribiške politike v RS.

Dvostransko sodelovanje z državami Zahodnega Balkana

Z razvojnimi sodelovanji in dvostranskimi projekti tehnične pomoči MKGP prispeva h krepitvi dobrega upravljanja ter dvigu ravni tehnične usposobljenosti ministrstev za kmetijstvo držav Zahodnega Balkana, zlasti pri harmonizaciji zakonodaje z zakonodajo EU v luči izvajanja predpristopnega programa razvoj podeželja IPARD III (2021-2027).

Črna gora: Od novembra 2023 MKGP sodeluje kot partner v projektu tesnega medinstitucionalnega sodelovanja EU za krepitev zmogljivosti v sektorju kmetijstva in razvoja podeželja v Črni gori. Projekt se je nadaljeval tudi v letu 2024. Projekt vodi Avstrija in vključuje tudi Francijo in Madžarsko. Projekt je vreden 1,9 mio EUR in je financiran s strani EU, traja 35 mesecev ter vključuje do 15 slovenskih strokovnjakov za tehnično pomoč in svetovanje. Cilj je krepitev zmogljivosti črnogorskega ministrstva za kmetijstvo in plačilne agencije ter razvoj direktorata za plačila.

Poleg tega MKGP izvaja še projekt trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in divjadjo, vreden 46.000 EUR, ki je financiran iz sredstev mednarodnega razvojnega sodelovanja RS. Potekal bo do konca leta 2025. V letu 2024 je bil izveden študijski obisk v RS za prenos dobrih praks trajnostnega upravljanja z gozdovi in večnamenske rabe gozda ter dve strokovni delavnici v državi kandidatki. Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je sprejela delegacijo iz Črne gore v okviru študijskega obiska kratkoročne tehnične pomoči EU – TAIX. Cilj obiska je bil pridobiti znanje o izvajanju zakonodaje o živalskih stranskih proizvodih v EU. Predstavljene so bile informacije o postopkih registracije, odobritve obratov in uradnem nadzoru, obiskali pa so tudi obrate za zbiranje in predelavo živalskih stranskih proizvodov.

Severna Makedonija: MKGP nadaljuje sodelovanje v okviru bilateralne tehnične pomoči na področju programa za razvoj podeželja IPARD III. V začetku januarja 2024 je MKGP sprejelo delegacijo mladih kmetov v sklopu študijskega obiska. Predstavljene so bile vsebine na področju medgeneracijskega prenosa znanj in akcijski načrt RS za delo z mladimi kmeti za programsko obdobje 2016-2020. Preostalih aktivnosti z državo kandidatko ne beležimo.

Srbija: Marca 2024 je srbska delegacija obiskala RS za dvodnevni študijski obisk, osredotočen na organiziranost in delovanje Eko-evidence v RS. Srbija je v procesu vzpostavljanja podobne elektronske evidence za ekološko proizvodnjo.

V letu 2024 je MKGP uspešno izvedlo prvi del projekta tehnične pomoči Leader pristop-a v vrednosti 16.000 EUR. Dvostranski projekt tehnične pomoči je vključeval štiri strokovna srečanja za pripravo sekundarne zakonodaje, prenos dobrih praks in vzpostavitev mreže za podeželje.

Poleg tega sta junija 2024 ministrstvi, pristojni za kmetijstvo, RS in Srbije uskladili nov akcijski načrt dvostranske tehnične pomoči za obdobje 2025-2026. Podpis izvedbenega dokumenta je predviden v letu 2025.

Albanija: Avgusta 2024 sta pristojni ministrstvi za kmetijstvo sklenili Memorandum o sodelovanju na področju kmetijstva med RS in Republiko Albanijo. Vzporedno poteka priprava usklajevanja prvega akcijskega načrta na področjih kmetijstva, razvoja podeželja in gozdarstva. Podpis izvedbenega dokumenta se načrtuje v prvem četrtletju leta 2025.

8.2. Krepitev sodelovanja na področju zdravstva

V letu 2024 je stekla izvedba projekta tehnične pomoči RS Severni Makedoniji na področju spodbujanja izobraževanja in poklicev v zdravstveni negi in babištvu v Severni Makedoniji. Uvodnega dogodka v okviru projekta, ki je potekal v začetku junija 2024, se je udeležil državni sekretar iz Ministrstva za zdravje RS, na inavguracijskem dogodku v sklopu projekta, ki je potekal 16. decembra 2024 v Skopju in v kasnejših pogovorih s predstavniki Ministrstva za zdravje Republike Severne Makedonije sta aktivno sodelovali predstavniki Ministrstva za zdravje RS. Ministrstvo za zdravje sodeluje s svojim predstavnikom v usmerjevalnem odboru projekta.

Predstavnica Ministrstva za zdravje RS je 20. junija 2024 aktivno sodelovala na 47. plenarnem zasedanju Zdravstvene mreže jugovzhodne Evrope s predstavitevjo zaključkov Srečanja na visoki ravni na temo krepitve zdravstvenih sistemov v jugovzhodni Evropi (s poudarkom na zdravstvenih reformah, soočanju z izzivi glede človeških virov v zdravstvu in digitalizacije ter nujnosti vzpostavitve trdnega zaupanja med vsemi deležniki v zdravstvu, kakor tudi tematiko dostopa do zdravil in težav v dobavnih verigah), ki je potekalo 4. in 5. decembra 2023 na Brdu pri Kranju, v sodelovanju z Zdravstveno mrežo jugovzhodne Evrope (članice mreže so vse države Zahodnega Balkana z izjemo Kosova, RS je partnerska država omenjene mreže od leta 2002 dalje).

Zdravstveni inšpektorat RS (organ v sestavi Ministrstva za zdravje) je na povabilo Ministrstva za javno upravo (MJU) sodeloval v okviru programa obiska ministrice za podjetništvo iz Republike Albanije v RS, 19. februarja 2024, s predstavitevjo dela inšpektorata. Prav tako je Zdravstveni inšpektorat RS predstavil svoj delokrog in pristojnosti ob obisku delegacije Inšpekcijske uprave Federacije Bosne in Hercegovine (Bosne in Hercegovine) v MJU, 10. decembra 2024.

Novembra 2024 je bil načrtovan obisk ministra za zdravje Republike Severne Makedonije v RS, vendar je bil slednji zaradi nastopa višje sile na strani Severne Makedonije, tik pred izvedbo odpovedan, njegova realizacija pa predstavljena na nov termin v letu 2025.

8.3. Krepitev sodelovanja na področju dela, družine in socialnih zadev

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) v okviru svojih pristojnosti skrbi za trg dela v RS, etično kadrovanje in si vseskozi prizadeva za pravice delavcev – tako slovenskih državljanov kot tujih delavcev, zaposlenih v RS.

Z željo po nadaljnji krepitvi dobrih odnosov z državami Zahodnega Balkana na področju socialne varnosti in zaposlovanja ter z željo po izmenjavi dobrih praks na tem področju se je minister Mesec z delegacijo sestal na bilateralnih sestankih z ministri, pristojnimi za področje zaposlovanja ter njihovimi zavodi, pristojnimi za zaposlovanje. MDDSZ želi dobre izkušnje sodelovanja med državami nadgraditi, med drugim tudi s preverbo ustreznosti vsebine že sklenjenega sporazuma o zaposlovanju med državami glede na aktualne razmere.

Namen sestankov je bil vzpostaviti močnejše sodelovanje in zagotoviti nadaljevanje etičnega kadrovanja iz držav Zahodnega Balkana, iz katerih se v RS v okviru delovnih migracij zaposli največje število tujcev. Sporazuma o zaposlovanju in Sporazuma o socialnem zavarovanju ima RS sklenjena z Republiko Srbijo in Bosno in Hercegovino, pri čemer pa sta Sporazuma o zaposlovanju zaradi nadaljnje zagotovitve varovanja delavskih pravic potrebna revizije in sprememb, saj v delu ne odgovarjata več spremenjenim razmeram in povečanim potrebam po kadrih zaradi pomanjkanja delovne sile.

V zadnjih letih se izrazito povečuje število delovnih dovoljenj za delavce iz Republike Kosova, s katero pa RS nima sklenjenega sporazuma o zaposlovanju ali Sporazuma o socialnem zavarovanju. Za zagotovitev delavskih pravic in vzpostavitev formalnih kanalov, preko katerih se izvaja zaposlovanje tujih delavcev (Zavod RS za zaposlovanje), je bil namen sestanka vzpostavitev sodelovanja med državama, predstavitev in preučitev kompatibilnosti socialnega sistema Republike Kosova s socialnim sistemom v RS in pospešitev postopkov za pričetek uradnega postopka za sklenitev Sporazumov o zaposlovanju in socialni varnosti.

9. decembra 2024 se je minister Mesec sestal z Danijelom Egićem, ministrom za delo in veteransko-invalidsko zaščito entitete Republike Srpske. Sogovornik se je načelno strinjal s predlagano spremembo sporazuma ter izrazil željo za poglobitev sodelovanja, posebej glede uradnih statistik

prisotnih delavcev iz entitete Republike Srpske v RS. V Sarajevu se je minister Mesec z delegacijo sestal z Dubravko Bošnjak, ministrico za civilne zadeve BiH. Ministrica Bošnjak se je načeloma strinjala z navedenimi spremembami, vendar je izpostavila, da je težava v kompleksnem sistemu odločanja v BiH. 10. decembra 2024, se je minister Mesec srečal z Adnanom Delićem, ministrom za delo in socialno politiko entitete Federacije BiH. Pogovor je bil izrazito vsebinski in je obsegal številna področja delovanja obeh ministrstev. V zvezi z omenjenimi spremembami v slovenski zakonodaji in spremembo sporazuma med državama se je Delić strinjal s predlaganim in menil, da mnenje kantonov v tej zvezi ne bi smelo biti obvezujoče. Slovenskega ministra je pozval, naj na predsedujočo Svetu ministrov BiH, na premierja obeh entitet in na pristojne ministre naslovi predlagane spremembe. Ministra sta izmenjala informacije in izkušnje s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, trga dela idr.

11. decembra 2024 se je minister Mesec sestal s Hekuranom Muratijem, ministrom za finance, delo in transport ter Besnikom Bislimijem, podpredsednikom vlade Republike Kosovo. Z ministrom sta se pogovarjala o varstvu delavskih pravic, trgu dela, krožnih migracijah in socialnem zavarovanju. Pogovor je tekel v smeri predstavitve socialnega sistema na Kosovu in njegove primerljivosti s slovenskim sistemom ter morebitne koordinacije obeh sistemov.

12. decembra 2024 se je minister Mesec v okviru obiska sestal z ministrom za ekonomijo in delo Severne Makedonije Besarjem Durmishijem ter ministrom za socialno politiko, demografijo in mlade Fatmirjem Limanijem. Z ministrom Durmishijem sta se pogovarjala predvsem o sodelovanju med državama na področju zaposlovanja. Minister Durmishi je s ciljem ureditve tokov zaposlovanja predlagal sklenitev Sporazuma o zaposlovanju, kar je slovenska stran pozdravila, ker bi to področje bilo potrebno dejansko urediti z zakonom in tako preprečevati mnogokrat nelegalno in nepreverjeno posredovanje pri zaposlovanju, prav tako bi se delavcem zagotovile večje pravice. V sklopu sporazuma bi bilo možno predvideti tudi kvote za posamezen poklic. Z ministrom Limanijem sta se pogovarjala predvsem o izvajanju Sporazuma o socialnem zavarovanju, ki poteka brez posebnosti. Dogovorila sta se za nadaljnje sodelovanje iz delokroga ministrstev. Pogovarjala sta se tudi o problematiki odhoda mladih iz države in dejavnostih pri ublažitvi tega. Prav tako sta se dotaknila teme velikega števila makedonskih študentov, ki študirajo v RS.

13. decembra 2024, se je minister Mesec sestal z ministrom za delo, zaposlovanje, veteranske in socialne zadeve Srbije Nemanjo Starovićem. V okviru pogovorov je bil izpostavljen interes RS, da pride do revizije bilateralnega Sporazuma o zaposlovanju. Sogovornika sta se strinjala, da se formira delovna skupina, ki bi lahko našla rešitev oz. pripravila osnutek sporazuma. Dogovorjeno je bilo, da bo RS gostiteljica prvega usklajevanja. Želja obeh strani je, da se sporazum podpiše v nekaj mesecih, pri čemer bi bil lahko podpisan na skupni seji vlad.

11. septembra 2024 je na MDDSZ potekal obisk črnogorske delegacije Ministrstva za človekove in manjšinske pravice, in sicer ministra in direktorice direktorata, pristojnega za invalidsko varstvo. Zanimala jih je ureditev invalidskega varstva v RS s posebnim poudarkom na invalidskih organizacijah.

9. Spodbujanje sodelovanja na področju vzgoje, izobraževanja, mladine, znanosti in inovacij

9.1. Krepitev sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja

Dopolnilni pouk slovenščine v državah Zahodnega Balkana

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje (MVI) je v letu 2024 organiziralo in financiralo dopolnilni pouk slovenščine v več krajih v BiH, Srbiji, Severni Makedoniji in v Črni gori. Dopolnilni pouk v regiji poučujejo 4 napotene učiteljice iz RS in 7 nenapotenih učiteljev/učiteljic. Dopolnilni pouk slovenščine skupaj obiskuje približno 650 udeležencev (približno 20 v Črni gori, 200 v Bosni in Hercegovini, 40 otrok in 30 odraslih v Makedoniji, 110 otrok in 250 odraslih v Srbiji).

Za dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture na tem območju je MVI v letu 2024 namenilo cca. 500.000 EUR. Otroci in mladi slovenskega rodu iz držav Zahodnega Balkana se lahko udeležijo tradicionalne tedenske poletne šole v RS v organizaciji MVI, Izseljenske matice in Centra šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD) ter šol slovenskega jezika, ki jih organizira Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik FF UL, MVI in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) pa jih sofinancirata. V letu 2025 je predviden ukrep financiranja dejavnosti ob pouku za otroke, ki obiskujejo dopolnilni pouk slovenskega jezika na Zahodnem Balkanu, in ki bodo lahko tako bivali v domovih CŠOD v okviru strokovne ekskurzije v RS.

Poučevanje maternih jezikov in kultur drugih narodnosti v RS

MVI sofinancira dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur za otroke drugih narodnosti v RS. V šolskem letu 2023/24 je bil sofinanciran dopolnilni pouk makedonščine, srbščine in bosanščine. Zaznati je precejšen upad števila učencev, ki se je tega pouka udeležilo (iz 720 v letu 2022/2023 na 446 v letu 2023/2024). Največji upad je pri poučevanju bosanščine. Eden izmed razlogov je gotovo ta, da so učitelji prostovoljci. BiH ne zagotavlja plačila svojim učiteljem, tako kot je to urejeno pri Severni Makedoniji in Srbiji. Dopolnilni pouk hrvaščine se je izvajal, sofinanciranje pa ni bilo zaproseno.

Dopolnilni pouka maternega jezika	Število učencev	Strošek
makedonščina	27	1.215,00 EUR
srbščina	359	16.155,00 EUR
bosanščina	60	2.700,00 EUR

Inštitut za narodnostna vprašanja je maja 2024 izpeljal strokovno srečanje učiteljev dopolnilnega pouka. Tema srečanja je bila *Večjezičnost kot dodana vrednost*.

MVI med drugim financira tudi tečaj slovenščine dijakom tujcem prvo leto srednješolskega izobraževanja v RS. V šolskem letu 2022/23 je ministrstvo za tečaj slovenščine za dijake tujce izplačalo 196.888,94 EUR. Izvedeno je bilo 14.633 ur (vrednost ure za izvedbo med septembrom in marcem je bila 13,11 EUR, med aprilom in junijem pa 13,63 EUR. Vrednost vsebuje vse datjave.).

Mladina

V RS deluje Podporni center SALTO za Jugovzhodno Evropo (SALTO SEE), ki je pod okriljem nacionalne agencije Zavod za razvoj mobilnosti mladih (MOVIT) in ga podpirata Urad RS za mladino (URSM) in MVI. V letu 2024 je SALTO SEE z udeleženci iz držav Zahodnega Balkana organiziral več različnih dejavnosti, ki podpirajo evropsko sodelovanje, mladinsko delo in prostovoljstvo v regiji Zahodnega Balkana in z njo.

URSM je v letu 2024 uspešno nadaljeval sodelovanje s SEP, ki se je pričelo v letu 2023 v času blejskega strateškega foruma. Predstavniki SEP so na pobudo RS in drugih držav Zahodnega Balkana pridobili status opazovalca v Usmerjevalnega odboru za mladino Sveta Evrope. URSM se je udeležil prvega regionalnega foruma držav Zahodnega Balkana, in sicer v okviru programa UpShift pod okriljem organizacije UNICEF.

V programskem obdobju 2021-2024 je bilo v programu Erasmus+: Mladina prejetih 213 prijavljenih projektov, v katerih so prijaviteljice sodelovale s partnerskimi organizacijami s področja Zahodnega Balkana. Financiranih je bilo 86 projektov, v katerih sodelujejo partnerske organizacije iz Zahodnega Balkana. V zgoraj omenjenih projektih je sodelovalo 168 različnih organizacij iz Zahodnega Balkana, med katerimi jih je bilo 93 uspešnih. Skupna vrednost prijavljenih projektov, v katerih sodelujejo partnerske organizacije z Zahodnega Balkana, je 14.856.879,00 €. Skupna vrednost sprejetih projektov, v katerih sodelujejo partnerske organizacije iz Zahodnega Balkana, je 3.885.968,00 €. V okviru slovenskih projektov je bilo do sedaj realiziranih 940 mobilnosti udeležencev, ki prihajajo iz držav Zahodnega Balkana. Razvidno je, da se je število mobilnosti močno povečevalo do 2023, v letu 2024 pa je število nekoliko upadlo. Podatki o mobilnostih udeležencev iz držav zahodnega Balkana, ki so sodelovali v aktivnostih potekajočih v RS, kažejo, da gre za 10-kratnik tistih mobilnosti, kjer so slovenski udeleženci bili na aktivnostih potekajočih v državah Zahodnega Balkana. Razlog je, da večina aktivnosti v slovenskih projektih poteka v RS in manj v drugih državah (to je država partnerjev v projektu).

Erasmus+ projekti in mobilnosti – steber izobraževanja

V obdobju od leta 2014 do 2024, ki pokriva prejšnje in trenutno programsko obdobje, je bilo v Albanijo izvedenih 5 mobilnosti, v Bosno in Hercegovino 108, v Črno goro 85, na Kosovo 16, v Severno Makedonijo 330, v Srbijo pa 786 mobilnosti učečih se in strokovnega osebja. RS je gostila 50 mobilnosti iz Albanije, 254 iz Bosne in Hercegovine, 142 iz Črne gore, 69 s Kosova, 349 iz Severne Makedonije in 563 iz Srbije. Število odhodnih mobilnosti iz RS narašča v vseh državah Zahodnega Balkana, razen na Kosovem, kjer stagnira, in v Črni gori, kjer med leti niha. Število dohodnih mobilnosti v RS prav tako narašča v večini držav Zahodnega Balkana, razen iz Severne Makedonije, kjer nekoliko pada, in iz Albanije, kjer ostaja na isti ravni.

Iz vidika vsebinskih projektov (strateška partnerstva) so organizacije v sklopu programa Erasmus+ iz RS sodelovale s številnimi organizacijami iz držav Zahodnega Balkana in izvedle naslednje število projektov: 4 projekti z bosanskimi, 4 projekti s črnogorskimi, 42 projektih z makedonskimi in 60 projektih s srbskimi organizacijami – od tega 26 samo v letu 2024.

9.2. Krepitev sodelovanja na področju visokega šolstva, znanosti in inovacij

V študijskem letu 2023/24 je bilo na osnovi protokolov z Bosno in Hercegovino, Črno goro, Kosovom, Severno Makedonijo in Srbijo, ki določajo izenačitev z državljanji RS in/oz. z državljanji EU glede stroškov plačila študija, na slovenskih visokošolskih zavodih vpisanih okoli 4540 študentov iz držav Zahodnega Balkana.

Podoben osnutek protokola je bil na prošnjo albanskega veleposlanika v RS in predloga MZEZ preko MZEZ poslan na pristojno ministrstvo v Albaniji v začetku marca 2024, uradni odgovor albanske strani s pripombami je MZEZ prejelo v septembru, nanj je MZEZ odgovorilo v začetku oktobra, čaka se na dokončni odgovor albanske strani. Sicer sta bila v študijskem letu 2023/2024 na študij v RS redno vpisana dva albanska študenta.

Izmenjave študentov in profesorjev potekajo tudi v okviru regionalnega programa Central European Exchange Program for University Studies (CEEPUS III) z vsemi državami Zahodnega Balkana in skupaj predstavljajo okoli 50 % delež vseh izmenjav.

V okviru iniciative Study in Slovenia je RS z državami Zahodnega Balkana sodelovala na virtualnih dogodkih in na predstavitvenih dogodkih po državah Zahodnega Balkana. Gre za skupni nastop in predstavitve javnih ter zainteresiranih zasebnih visokošolskih zavodov.

Aktivnosti ENIC-NARIC centra (European Network of Information Centres - National Academic Recognition Information Centres)

Bosna in Hercegovina

RS prejme največje število vlog za vrednotenje in priznavanje izobraževanja iz BiH. RS nadaljuje z okrepljenim sodelovanjem z organi in institucijami v BiH, vezanih na vrednotenje in priznavanje izobraževanja.

Na področju srednjega šolstva je v zadnjih letih zaznan porast vlog za vrednotenje izrednega srednješolskega izobraževanja iz BiH, ki je opravljeno v zelo kratkem časovnem obdobju. Za pridobivanje informacij o verodostojnosti srednješolskih listin o izobraževanju v BiH, ki jih prejme v postopek vrednotenja Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije (MVZI), je vzpostavljena redna komunikacija z izobraževalnimi institucijami, kantonalnimi ministrstvi, kantonalnimi inšpektorati za izobraževanje in upravami za inšpekcijske zadeve v BiH. Kadar inšpekcijske službe BiH na posameznih institucijah zaradi preiskav zoper delovanje institucije s strani pristojnih organov ne morejo izvesti preverbe verodostojnosti, ker v času preiskave ni omogočen vpogled v matične knjige institucij, o tem obvestijo MVZI. V teh primerih MVZI ustavi postopek vrednotenja izobraževanja iz BiH do prejema potrebnih informacij iz države izvora listine o izobraževanju. V primerih pridobljenih informacij pristojnih organov iz države izvora izobraževanja, ki izkazujejo sum na ponarejene listine, so primeri skladno z zakonodajo predani v obravnavo organom pregona v RS.

Na področju visokega šolstva sta RS in BiH v letu 2024 nadaljevali intenzivne stike za razjasnjevanje situacije o statusu visokošolskih institucij v BiH ter priznavanju kvalifikacij iz BiH v RS preko elektronske pošte, videokonferenc in sestankov v živo.

ENIC-NARIC center RS se je na povabilo BiH novembra 2024 udeležil zaključne konference projekta MOQAR (Mapiranje visokošolskih kvalifikacij za namen avtomatičnega priznavanja v regiji) v Mostarju. Glede na to, da RS prejme veliko vlog za vrednotenje in priznavanje srednješolskega in visokošolskega izobraževanja iz BiH, so tovrstna srečanja zelo pomembna.

Predstavniki informacijskih centrov BiH in RS se redno srečujejo in dobro sodelujejo z namenom sprotnega reševanja odprtih vprašanj v zvezi s priznavanjem in vrednotenjem listin o izobraževanju iz BiH in RS.

Srbija

Sodelovanje in komunikacija z institucijami pristojnimi za vrednotenje in priznavanje izobraževanja in izobraževalnimi institucijami poteka ustaljeno. Posredovane informacije o izobraževalnem sistemu in institucijah/programih so transparentne. Občasno ENIC NARIC center opaža neodzivnost pristojnih organov povezanih z vrednotenjem in priznavanjem v Srbiji.

Črna gora

Sodelovanje in komunikacija z institucijami pristojnimi za vrednotenje in priznavanje izobraževanja in izobraževalnimi institucijami poteka ustaljeno. Posredovane informacije o izobraževalnem sistemu in institucijah/programih so transparentne.

Severna Makedonija

Sodelovanje in komunikacija z institucijami pristojnimi za vrednotenje in priznavanje izobraževanja in izobraževalnimi institucijami poteka ustaljeno.

Slovenski javni **raziskovalni zavodi** in druge raziskovalne ustanove uspešno sodelujejo z raziskovalnimi ustanovami držav Zahodnega Balkana v okviru evropskih projektov in programov (Okvirni program EU za raziskave in inovacije OBZORJE EVROPA in v programu COST - evropski program sodelovanja v znanosti in tehnologiji). Sodelovanje RS v okvirnem programu Obzorje EVROPA z državami Zahodnega Balkana in število projektov:

- Albanija: 14
- Bosna in Hercegovina: 14
- Črna gora: 9
- Severna Makedonija: 25
- Srbija: 77
- Kosovo: 3

V letu 2024 so se na podlagi sporazumov o znanstveno-tehnološkem sodelovanju in izvedbenih programov izvajali bilateralni mobilnostni projekti z Bosno in Hercegovino (53 projektov), s Črno goro (30 projektov) in s Srbijo (56 projektov). V okviru projektov RS sofinancira izmenjave raziskovalcev in pri določenem številu projektov omogoča daljše obiske mlajših raziskovalcev iz partnerskih držav v RS. V marcu 2024 je bil objavljen javni razpis za sofinanciranje mobilnostnih projektov s Črno goro za obdobje 2025-2026 in Srbijo (za obdobje 2025-2027). Decembra je bil podpisan protokol 8. zasedanja mešane komisije med RS in Črno goro in v sofinanciranje sprejetih 20 projektov za obdobje 2025-2026. S Srbijo postopek izbora projektov še ni bil zaključen.

Na področju **inovacij** je RS v letu 2024 sodelovala preko mreže Eureka nacionalnih kontaktnih predstavnikov z državami Zahodnega Balkana, ki so članice mednarodne iniciative Eureka (Bosna in Hercegovina, Črna gora, Severna Makedonija in Srbija).

RS podpira tudi aktivnosti vzpostavljanja novih partnerskih sodelovanj dveh Strateško razvojno inovacijskih partnerstev (za prednostni področji zdravje-medicina in hrana), ki so se povezali s predstavniki izgradnje BIO4 kampusa - biotehnološkega razvojnega centra v Srbiji.

10. Sodelovanje v kulturi in medkulturni dialog

Uprizoritvena umetnost

Področje Zahodnega Balkana se še vedno prepoznava kot produkcijsko soroden uprizoritveni prostor, kar se kaže v kontinuiranem sodelovanju in povezovanju gledaliških ustanov, nevladnih organizacij, mrež in posameznih izvajalcev na področju uprizoritvene umetnosti. Sodelovanja potekajo v obliki gostovanja (tudi izmenjav) slovenskih predstav, gostovanja predstav iz držav Zahodnega Balkana v slovenskih gledališčih, koprodukcij ter sodelovanja slovenskih umetnikov v produkcijah v tujih gledališčih ali sodelovanja umetnikov z Zahodnega Balkana v slovenskih produkcijah. Slovenske predstave so redno uvrščene na gledališke festivale na področju Zahodnega Balkana in praviloma zelo dobro sprejete s strani publike in strokovne javnosti, kar izkazujejo tudi nagrade, ki jih prejema slovenski gledališki producenti in ustvarjalci. V sezoni 2023/2024 so slovenska gledališča redno gostovala v gledališčih na področju Zahodnega Balkana in sodelovala na priznanih festivalih (Starijino pozorje, Bitef idr.), kjer so prejela tudi številne nagrade.

Med večjimi projekti v okviru delovanja javnih zavodov, ki povezujejo gledališča in gledališke ustvarjalce Zahodnega Balkana, je mednarodni gledališki festival Ruta: V sezoni 2019/2020 je Mestno gledališče ljubljansko (MGL) začelo z novim mednarodnim projektom, regijskim krožnim festivalom

Ruta, v katerem sodeluje šest gledališč: poleg MGL še Kazalište Ulysses (Brioni, Hrvaška), Beogradsko dramsko pozorište (Beograd, Srbija), Gradsko pozorište Podgorica (Podgorica, Črna gora), Kamerni teatar 55 (Sarajevo, Bosna in Hercegovina) in Dramski teatar Skopje (Skopje, Severna Makedonija). Festival Ruta ima sedež v Beogradu, deluje pa po principu kroženja: predstave izbranega letnega programa gostujejo v vseh naštetih mestih. V MGL je festival v letu 2024 potekal med 2. in 7. februarjem 2024.

Med pomembnejšmi gostovanji nevladnih producentov v letu 2024 je bilo tudi gostovanje Zavoda Bunker, ki je z mednarodno koprodukcijo Krog avtorjev Neje Tomšič in Nonument Group gostoval v Kulturnem centru Magacin v Beogradu v Srbiji, kjer je Tomšič sodelovala tudi na mednarodni konferenci Towards Stronger Peripheries: New Coalitions nad Policies of Solidarity.

Vizualne umetnosti, arhitektura in oblikovanje

Nekatera umetniška sodelovanja med RS in Zahodnim Balkanom so že tradicionalno vzpostavljena, a bi si želeli še več umetniških izmenjav na področju vizualnih umetnosti, arhitekture in oblikovanja. Posamezni ustvarjalci so se v tej regiji v 2024 udeležili različnih likovnih kolonij oziroma festivalskih programov, kot je najstarejša jugoslovanska likovna kolonija Sićevo v Srbiji. RS je bila z vizualnimi umetniki, kot so Mladen Stropnik, Oliver Pilić, Neža Jurman in kolektiv Laibach, v fokusu 6. mednarodnega grafičnega bienala v Čačku, Laibach so se celostno predstavljali tudi na samostojni razstavi v Muzeju sodobne umetnosti v Podgorici, Jasmina Cibic je bila del 60. Oktobrskega salona v Kulturnem centru Beograd. Na Kalemegdanski promenadi in v Muzeju uporabnih umetnosti v Beogradu je bila na ogled fotografska razstava del Jožeta Plečnika, pospremila jo je tudi okrogla miza o arhitektovem delu, sicer pa se je v državah Zahodnega Balkana med drugim predstavilo tudi več slovenskih fotografov, denimo Jaka Babnik z razstavo v Muzeju sodobne umetnosti v Beogradu. Vse bolj perspektivno je sodelovanje oblikovalcev v regiji, mladi slovenski oblikovalci so bili namreč med predavatelji na XII. Fluid Design Forumu v Cetinjah v Črni gori.

Literatura

V okviru nacionalnih predstavitev literarne ustvarjalnosti in avtorjev v tujini in sodelovanja v mednarodni mreži Traduki in Enlit je Javna agencija za knjigo RS (javna agencija) v letu 2024 izvedla različna srečanja. Javna agencija redno sofinancira prevode slovenskih avtorjev v tuje jezike, tudi v jezike držav Zahodnega Balkana ter sofinancira udeležbe avtorjev na srečanjih in dogodkih na tem območju. Na pobudo Slovenskega centra PEN je bila že junija 2021 znotraj mednarodnega odbora na 53. Blejskem srečanju ustanovljena Skupina za Balkan, od takrat pa potekajo redna srečanja. Mednarodni in slovenski PEN se tako že vrsto let trudita pomagati PEN BiH, tudi preko omogočanja brezplačne udeležbe na Blejskih srečanjih.

Knjižnična dejavnost

Narodna univerzitetna knjižnica (NUK) sodeluje predvsem z Narodno biblioteko v Beogradu. Glede na razpoložljiva finančna sredstva so bile posredovane vse naročene številke serijskih publikacij in izbrane monografske publikacije. NUK je v zameno prejel monografske in serijske publikacije izdane v Srbiji (med njimi tudi Sloveniko). NUK redno sodeluje tudi z Biblioteko Matice Srpske – Novi Sad.

Glede na zgodovinsko povezanost z državami Zahodnega Balkana obstaja pri uporabnikih NUK precejšen interes za knjižnično gradivo s tega območja - izposodijo okvirno dvakrat več knjižničnega gradiva, kot ga NUK posreduje njim. V letu 2024 je NUK na področju medknjižnične izposoje sodeloval s Srbijo in Makedonijo, nekaj malega tudi s Črno goro. Zaradi slabše razvitega tamkajšnjega medknjižničnega servisa tesnejših stikov s Kosovom in njihovo nacionalno knjižnico niso uspeli navezati, čeprav je zaznana potreba uporabnikov NUK po njihovi literaturi. Nekaj tovrstnega gradiva uspe NUK pridobiti iz knjižnic Zahodne Evrope, predvsem Nemčije.

Velik problem pri izmenjavi gradiva še vedno predstavljajo carinski postopki. Težave poskušajo reševati tako v RS kot tudi v državah pošiljateljicah gradiva (Srbija, BiH, Črna gora, Severna

Makedonija). Ker se knjige redno zaustavljajo na carinski pošti, poskušajo pridobiti čim več gradiva v elektronski obliki, v kolikor avtorske pravice omogočajo posredovanje digitalne kopije.

Poleg nevedenega NUK s Srbijo (Bibliotekarsko društvo Srbije) sodeluje tudi pri mednarodnem projektu E-ROUTES: Time travel routes through Europe (Časovne potovalne poti po Evropi). Cilj projekta je izbor, klasifikacija, opis in digitalizacija potopisnega gradiva (potopisov, fotografij, potovalnih poročil in dnevnikov ipd.) od 18. stoletja do danes ter ustvarjanje in predstavitev novih (turističnih) tematskih poti. Nosilec projekta je Bibliotekarsko društvo Srbije, projekt pa poteka med letoma 2022 in 2025.

Pooblaščeni muzeji in državni muzeji

Tako pooblaščeni kot tudi državni muzeji redno sodelujejo z muzeji držav Zahodnega Balkana. Gre za organizacijo mednarodnih razstav ter izmenjavo programov in projektov, ki bogatijo kulturno ponudbo in izobraževalne programe v regiji. Izpostavimo lahko projekt MADE IN 2.0 Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, ki sodeluje z Bosno in Hercegovino ter Srbijo. Muzej novejši in sodobne zgodovine Slovenije je sodeloval s Srbijo s projektom S.T.A.N.D. U.P. - Holokavst in človek: Pričevanja iz preteklosti kot lekcije za sedanjost. S Srbijo so sodelovali še Narodna galerija s pedagoškimi programi v Novem Sadu, Slovenski etnografski muzej na festivalu etnografskega filma z Etnografskim muzejem v Beogradu in Moderna galerija z MSUM (Muzejem sodobne umetnosti na Metelkovi).

Arhiv

Evidentiranje arhivske kulturne dediščine v beograjskih arhivih je že v letu 2023 doseglo stanje, ki smo mu bili priča pred pandemijo. Zato sta tudi v letu 2024 dve ekspertni skupini Arhiva RS ponovno izvedli evidentiranje (in kopiranje gradiva), in sicer od 9. do 14. junija 2024 v Vojaškem arhivu Srbije ter od 7. do 12. aprila 2024 v Arhivu Jugoslavije. Z evidentiranjem bo Arhiv RS nadaljeval tudi v letu 2025.

Od 13. do 17. maja 2024 je RS obiskala petčlanska delegacije Vojaškega arhiva Srbije, ki sta jo gostila Arhiv RS in MORS. Dva člana sta se udeležila izobraževanja v Arhivu RS, ostali pa še konference o Tehničnih in vsebinskih problemih arhiviranja v Radencih. V času obiska srbske delegacije in junijskega evidentiranja v Vojaškem arhivu Srbije so med predstavniki Arhiva RS, slovenskega veleposlaništva v Srbiji in Vojaškega arhiva Srbije med drugim potekali pogovori o poglobitvi bilateralnega sodelovanja na strokovni ravni.

Sodelovanje je v letu 2024 potekalo tudi na področju filmske arhivske kulturne dediščine. V letu 2024 so se predstavniki Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu RS udeležili 25. Festivala nitratnega filma v Beogradu. SFA v dogodkih sodeluje tudi s filmskim programom, obenem se oblikuje program sodelovanja na področju izmenjave filmskega arhivskega gradiva. V ta namen SFA sodeluje tudi z Jugoslovansko kinoteko v Beogradu.

Kulturni sklad

Za leto 2024 je bilo za delovanje kulturnega sklada skupaj načrtovanih 200.000 EUR, s strani Ministrstva za kulturo 100.000 EUR, od skupnega zneska 35.412 EUR za področje Zahodnega Balkana.

11. Krepitev in povezovanje slovenske manjšine

V okviru svojih pristojnosti Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) skrbi tudi za slovensko skupnost na območju Zahodnega Balkana.

Najštevilčnejši so slovenski državljani v Srbiji (okoli 9.000 slovenskih državljanov), sledi Bosna in Hercegovina (okoli 3.100 slovenskih državljanov), manjši skupnosti sta še v Severni Makedoniji (okoli 1.300) in Črni gori (okoli 650) slovenskih državljanov.

USZS je v letu 2024 v skladu s svojimi pristojnostmi aktivno podpiral delovanje različnih slovenskih organizacij in društev na tem območju s sredstvi, razdeljenimi prek javnega razpisa, pa tudi prek interventnih sredstev. Višina sredstev se je v primerjavi z letom 2023 zvišala za okoli 5 %. Poudarek je bil tudi tokrat na dejavnostih, ki prispevajo k krepitvi slovenske identitete, učenju in utrjevanju znanja slovenskega jezika ter spodbujanju mladih k aktivnostim v kulturnih športnih in drugih organizacijah Slovencev, ki so aktivna na tem geografskem območju.

Poučevanje slovenskega jezika vodi, usklajuje in izvaja Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje prek napoteni in honorarnih učiteljic in učiteljev v sodelovanju z lokalnimi slovenskimi društvi, ki prispevajo prostorsko, logistično in organizacijsko podporo. Učitelji dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture igrajo pomembno vlogo pri ohranjanju slovenskega jezika, kulture in slovenske identitete, njihova prisotnost in učinki pa se kažejo tudi na drugih področjih. Velik vpliv v tem kontekstu imajo tudi lektorati slovenskega jezika na univerzah.

USZS je bil tudi v letu 2024 s slovenskimi organizacijami in društvi v državah Zahodnega Balkana v rednem stiku.

Maja se je podpredsednik vlade in minister Matej Arčon mudil na tridnevnem obisku pri Slovencih v Srbiji. Svoj obisk v Srbiji je minister Arčon začel na severu države v Novem Sadu. Srečal se je s predstavniki slovenskih društev iz območij Smedereva, Pančeva, Rume, Subotice, Zrenjanina, Vršca in Novega Sada. Na sestanku so društva predstavila svoje delovanje ter izpostavila različne projekte in izzive, s katerimi se srečujejo. Poudarek dejavnosti društev iz tega območja države je med drugim na učenju jezika, ki ga izvajajo nekateri njihovi in tudi napoteni učitelji. Skupnosti Slovencev zaznavajo velik interes za učenje slovenskega jezika, prav tako pa je veliko aktivnosti usmerjenih tudi v delo z mladimi. Drugi dan obiska se je minister Arčon odpravil na jug države, kjer se je v Nišu srečal s predstavniki društev, ki delujejo na tem območju. Dogodka so se udeležili člani in predsedniki iz Kragujevca, Bora, Negotina, Zaječarja, Leskovca in Niša. Tudi na tem območju so izkazali velik interes po učenju jezika. Ob prihodu v Niš je ministra Arčona sprejela županja občine Dragana Sotirovski. V pogovoru sta izpostavila slovensko skupnost, ki deluje na tem območju in poudarila pomembnost sodelovanja med dvema prijateljskima državama na državni kot tudi na lokalni ravni. Zadnji dan obiska se je minister v Beogradu sestel s predsednikom Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji Sašem Verbičem, ki je hkrati tudi predsednik Društva Slovencev Sava Beograd. Srečanja se je udeležil tudi častni konzul RS v Novem Sadu Rajko Marić. V nadaljevanju dneva se je minister Arčon udeležil srečanja s slovenskimi gospodarstveniki, ki delujejo v Srbiji. Dogodek redno organizira Veleposlaništvo RS v Beograd, namenjen pa je mreženju med podjetniki.

Podpredsednik vlade in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matej Arčon se je oktobra 2024 mudil tudi na dvodnevem obisku v Severni Makedoniji, kjer se je srečal tudi s slovensko skupnostjo. Sestel se je s predstavniki vseh slovenskih društev, ki delujejo na tem območju. Prvi dan se je po prihodu v Skopje srečal s predstavnikoma nevladne organizacije Slovenski center Skopje. Naslednji dan se je minister srečal s člani in predsednicama Združenja Slovencev France Prešeren in Društva Slovencev Triglav Bitola. Predstavili so trenutno stanje in najpomembnejše projekte in dejavnosti, ki jih izvajajo z namenom ohranjanja slovenske kulture, jezika in identitete. V nadaljevanju dneva se je minister udeležil slovesne proslave ob 30. obletnici delovanja društva France Prešeren.

Obiska ministra v letu 2024 sta bila velikega pomena tako za krepitev in utrjevanje povezanosti slovenskih rojakov z matično domovino kot tudi za boljše razumevanje tamkajšnjih slovenskih skupnosti. Opravljeni pogovori so ponudili priložnost za seznanitev s stanjem skupnosti na tem območju in bodo nedvomno v veliko v pomoč tudi pri načrtovanju dela USZS v prihodnje.

12. Krepitev sodelovanja na področju statistike

Statistični urad RS (SURS) že vrsto let dobro sodeluje s statističnimi uradi držav Zahodnega Balkana ter je zelo aktiven tudi pri prenosu znanja in dobrih praks.

Januarja 2024 je SURS uspešno začel izvajati projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja v BiH, katerega cilj je nadaljnji razvoj statističnega sistema Bosne in Hercegovine. RS je v projektu sodelujoči partner v konzorciju z vodilno članico Dansko ter Italijo in Finsko. Namen projekta je povečati obseg statističnih podatkov v BiH in usklajenost s pravnim redom ter standardi EU na področju statistike s krepitvijo institucionalne zmogljivosti statističnega sistema BiH in z izboljšanjem poslovnih statistik, statistike turizma, delovne sile, informacijske družbe ter plačilne bilance. Predstavniki SURS sodelujejo pri izvedbi projekta na področju poslovnih statistik in statistike turizma.

V letu 2024 je SURS v okviru Instrumenta za predpristopno pomoč – programa za področje statistike - izvedel tudi študijske obiske predstavnikov statističnega urada Severne Makedonije s področja poslovnih statistik in statistike energetike, predstavnikov statističnega urada Črne gore s področja integrirane statistike socialne zaščite ter statističnega urada Albanije s področja gozdarskih računov.

III. Pregled ključnih aktivnosti koordinatorja za Zahodni Balkan

Nacionalni koordinator za Zahodni Balkan je v letu 2024 nadaljeval z implementacijo prioritet v skladu z akcijskim načrtom za Zahodni Balkan. Na svojih obiskih v regiji je aktivno promoviral reformno agendo v državah Zahodnega Balkana, saj se je z rusko agresijo na Ukrajino geostrateška situacija v Evropi drastično spremenila in širitev Unije na vzhod in jug je spet postala ena izmed ključnih zunanjepolitičnih prioritet EU.

Skladno s tem je RS v novi Evropski Komisiji dobila resor za širitev, kar je že samo po sebi priznanje za kontinuirano in načelno podporo RS širitvenemu procesu, posebej državam Zahodnega Balkana, ki so v čakalnici že več kot 20 let. O geostrateški nujnosti širitve je nacionalni koordinator tudi opozarjal svoje kolege v EU, napredek, ki je bil storjen pri približevanju med EU in regijo, je v veliki meri tudi zasluga RS, ki je s svojim vztrajanjem na konkretnih korakih v širitvi, uspela proces premakniti z mrtve točke; nenazadnje je Bosna in Hercegovina odprla pristopna pogajanja.

Nacionalni koordinator je tudi nastopil na številnih konferencah in dogodkih, ki jih je organizirala civilna družba na Zahodnem Balkanu in podprl reformne procese predvsem na področju vladavine prava, demokracije in zaščite manjšin, saj je hitrejše približevanje držav regije EU najbolj odvisno od reformnih procesov prav na teh področjih.